

The Shared Language of Cities: Redesigning Tehran's Sister-City Policies Based on an Analysis of Successful Global

Article Info	ABSTRACT
Article type: Research Article Article history: Received 20 October 2023 Received in revised form 20 December 2023 Accepted 6 January 2024 Available online 25 March 2024 Keywords: Sister City Relationships, Urban Diplomacy, International Relations, Urban Experiences, Tehran Metropolis.	In recent decades, cities have acquired a new role in the international system and have evolved from purely local actors into active participants in transnational interactions. One of the most important instruments cities use to expand their influence and cooperation is the establishment of sister-city relationships—mechanisms through which opportunities for cultural, economic, scientific, tourism, and even technological collaboration are created. The city of Tehran has also signed a series of sister-city agreements and memoranda of understanding with various cities around the world in recent years. However, evidence indicates that many of these relationships, due to the absence of a clear strategic framework, the lack of operational programs, managerial discontinuity, and an overemphasis on ceremonial interactions, have not been able to make a meaningful contribution to urban development and have often remained symbolic and short-term. Therefore, revisiting and redesigning Tehran's sister-city policies based on successful global experiences appears both necessary and unavoidable. The main objective of this research is to identify successful models of sister-city relations at the international level and to propose a framework for redesigning Tehran's intercity cooperation policies. To achieve this aim, the study employs a multi-method approach that includes a systematic literature review, thematic analysis, and expert evaluation. In the first stage, 318 documents related to intercity cooperation were identified. After screening based on criteria of validity, relevance, and applicability, 40 successful global cases were selected for in-depth analysis. In the next step, using thematic analysis, 212 basic themes were extracted from the data and organized into nine overarching and organizing themes, each representing a key dimension of effective intercity partnerships. To validate and prioritize these themes within the context of Tehran as a megacity, the perspectives of eight experts and specialists in urban management and city diplomacy were collected and analyzed. The Friedman test was then used to rank the importance of each cooperation dimension. The findings indicate that the success of sister-city relations depends primarily on strengthening cultural, scientific, and economic collaborations, as well as institutionalizing sustainable executive mechanisms within the structure of urban governance. According to expert assessments, "cultural and identity diplomacy," "scientific and educational exchanges," and "economic cooperation" constitute the three most significant and high-potential areas for development in Tehran, and prioritizing these areas can substantially enhance the effectiveness of the city's sister-city partnerships.

زبان مشترک شهرها: بازطراحی سیاست‌های خواهرخواندگی کلانشهر تهران بر اساس تحلیل تجارب موفق جهانی

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله مروری

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۲۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۷/۲۸

کلیدواژه‌ها:

خواهرخواندگی شهری،
دیپلماسی شهری،
روابط بین‌الملل،
تجارب شهری،
کلانشهر تهران.

در دهه‌های اخیر، شهرها نقش تازه‌ای در نظام روابط بین‌الملل یافته‌اند و از بازیگران صرفاً محلی به کنشگرانی فعال در تعاملات فراملی تبدیل شده‌اند. یکی از مهم‌ترین ابزارهایی که شهرها برای گسترش نفوذ و همکاری‌های خود به کار می‌گیرند، روابط خواهرخواندگی است؛ روابطی که از طریق آن امکان توسعه همکاری‌های فرهنگی، اقتصادی، علمی، گردشگری و حتی فناوریانه فراهم می‌شود. شهر تهران نیز در سال‌های گذشته مجموعه‌ای از توافقی‌ها و تفاهم‌نامه‌های خواهرخواندگی با شهرهای مختلف جهان منعقد کرده است. با وجود این، بررسی‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از این روابط به دلیل نبود چارچوب راهبردی مشخص، فقدان برنامه‌های عملیاتی، ناپیوستگی مدیریتی و تمرکز بر تعاملات تشریفاتی نتوانسته‌اند نقش مؤثری در توسعه شهری ایفا کنند و اغلب محدود به اقداماتی نمادین و کوتاه‌مدت باقی مانده‌اند. از این رو، بازنگری و بازطراحی سیاست‌های خواهرخواندگی کلانشهر تهران بر اساس تجربیات موفق جهانی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. هدف اصلی این پژوهش، شناسایی الگوهای موفق روابط خواهرخواندگی در سطح بین‌المللی و ارائه چارچوبی برای بازطراحی سیاست‌های همکاری بین‌شهری تهران است. برای دستیابی به این هدف، پژوهش از یک رویکرد چند روشی بهره گرفته که شامل مرور نظام‌مند منابع، تحلیل مضمون و ارزیابی خبرگان می‌شود. در مرحله نخست، ۳۱۸ سند مرتبط با همکاری‌های بین‌شهری شناسایی شد. پس از غربالگری مبتنی بر معیارهای اعتبار، ارتباط و قابلیت اجرا، ۴۰ تجربه موفق جهانی برای تحلیل دقیق‌تر انتخاب گردید. در گام بعد، با استفاده از روش تحلیل مضمون، تعداد ۲۱۲ مضمون پایه از داده‌ها استخراج شد و این مضامین در قالب ۹ مضمون سازمان‌دهنده و فراگیر دسته‌بندی شدند که هر یک نمایانگر ابعاد کلیدی روابط بین‌شهری کارآمد هستند. برای اعتبارسنجی و تعیین اولویت‌های این مضامین در زمینه کلانشهر تهران، دیدگاه‌های ۸ متخصص و صاحب‌نظر حوزه مدیریت شهری و دیپلماسی شهری گردآوری و تحلیل شد. سپس برای رتبه‌بندی اهمیت هر محور همکاری، از آزمون فریدمن بهره گرفته شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که موفقیت روابط خواهرخواندگی بیش از هر چیز وابسته به توسعه همکاری‌های فرهنگی، علمی و اقتصادی و همچنین نهادینه‌سازی سازوکارهای اجرایی پایدار در ساختار مدیریت شهری است. بر اساس ارزیابی خبرگان، «دیپلماسی فرهنگی و هویتی»، «تبادلات علمی و آموزشی» و «همکاری‌های اقتصادی» سه محور کلیدی و دارای بیشترین ظرفیت توسعه برای تهران هستند و توجه به آن‌ها می‌تواند کارآمدی روابط خواهرخواندگی این کلانشهر را به‌طور چشمگیری افزایش دهد.

در دهه‌های اخیر، دیپلماسی شهری به عنوان یکی از ابعاد نوظهور حکمرانی در عرصه جهانی مطرح شده و شهرها را از بازیگران صرفاً محلی به کنشگران فعال روابط بین‌الملل تبدیل کرده است (داداش‌پور و همکاران، ۱۴۰۴). رشد شبکه‌ای شهرها، تعاملات فراملی و وابستگی‌های اقتصادی و فرهنگی میان کلان‌شهرها سبب شده که شهرها «زبان مشترک» خود را در قالب همکاری‌های فرهنگی، علمی و اقتصادی توسعه دهند (Acuto & Rayner, 2016; Barber, 2013; Curtis, 2016; Michele Acuto, 2013). در این میان، روابط خواهرخواندگی به عنوان یکی از باسابقه‌ترین سازوکارهای دیپلماسی شهری، هرچند گاهی به دلیل تمرکز بر جنبه‌های نمادین مورد نقد قرار گرفته (Harkness, 2018)، اما همچنان به عنوان ابزاری برای تقویت هویت جهانی، تبادل دانش و ارتقای انسجام منطقه‌ای مورد توجه است (Zelinsky, 1991).

در سال‌های اخیر، روابط خواهرخواندگی از یک ابزار نمادین پس از جنگ جهانی دوم به یکی از مهم‌ترین سازوکارهای همکاری فراملی میان شهرها تبدیل شده است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که این روابط علاوه بر تقویت تعاملات فرهنگی، می‌توانند در انتقال دانش مدیریتی، یادگیری سیاستی، توسعه گردشگری شهری، جذب سرمایه‌گذاری و شکل‌گیری شبکه‌های نوآوری نقش‌آفرین باشند (Zelinsky, 1991; Clarke, 2011; Jayne, Hubbard & Bell, 2011; Dąbrowski et al., 2019). از این رو، ارزیابی کیفیت و اثربخشی این روابط به یکی از موضوعات مهم در مطالعات دیپلماسی شهری تبدیل شده است.

شواهد جهانی نشان می‌دهد که شهرهای موفق در روابط بین‌المللی، معمولاً رویکردی مرحله‌ای اتخاذ می‌کنند؛ به گونه‌ای که همکاری‌های فرهنگی و آموزشی به عنوان نقطه آغاز تعاملات عمل کرده و سپس بستر لازم برای همکاری‌های اقتصادی، گردشگری، نوآوری و حکمرانی شهری را فراهم می‌سازد (Cremer, De Bruin & Dupuis, 2001). این امر مستلزم آن است که سیاست‌گذاری شهری از سطح تشریفاتی عبور کرده و بر مبنای تحلیل دقیق مضمونی تجربیات موجود، به سمت برنامه‌های هدفمند و چندبخشی سوق پیدا کند (Braun & Clarke, 2006). بررسی تجربه شهرهایی همچون سئول، استانبول و بارسلونا تأکید می‌کند که اثربخشی این روابط مستقیماً با میزان انطباق عملیاتی و استراتژیک سیاست‌های محلی با اهداف بین‌المللی سنجیده می‌شود (Kuznetsov, 2015; Nijman, 2016).

با وجود سابقه نسبتاً طولانی روابط خواهرخواندگی کلانشهر تهران با شهرهای مختلف جهان، این روابط در بسیاری از موارد با چالش‌هایی نظیر پراکندگی اهداف، فقدان انسجام سیاستی، محدود بودن تعاملات به سطح تشریفات رسمی و نیز نبود سازوکارهای نظام‌مند برای ارزیابی و پایش نتایج مواجه بوده است. در چنین شرایطی، ظرفیت بالقوه این روابط برای تبدیل شدن به ابزاری مؤثر در ارتقای جایگاه بین‌المللی شهر، توسعه تعاملات فرهنگی و علمی، و حتی تسهیل همکاری‌های اقتصادی به‌طور کامل مورد بهره‌برداری قرار نگرفته است. از این رو، بازاندیشی در سیاست‌ها و سازوکارهای حاکم بر روابط خواهرخواندگی تهران به عنوان یکی از کلان‌شهرهای مهم منطقه، ضرورتی اساسی در چارچوب دیپلماسی شهری معاصر محسوب می‌شود. پژوهش حاضر با تکیه بر بررسی نظام‌مند تجارب موفق جهانی در حوزه خواهرخواندگی شهری و بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون، تلاش می‌کند الگوها، سازوکارها و حوزه‌های همکاری مؤثر در تعاملات بین‌شهری را شناسایی و طبقه‌بندی کند. در این راستا، مجموعه‌ای از مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر از میان نمونه‌های بین‌المللی استخراج شده و بر اساس آن‌ها چارچوبی تحلیلی برای درک منطق شکل‌گیری و تداوم همکاری‌های موفق میان شهرها ارائه می‌شود. این رویکرد امکان می‌دهد تا تجربه شهرهای مختلف جهان نه صرفاً به عنوان نمونه‌های موردی، بلکه به عنوان منبعی برای استخراج الگوهای قابل تعمیم و یادگیری سیاستی مورد استفاده قرار گیرد.

با وجود توسعه ادبیات دیپلماسی شهری و روابط خواهرخواندگی، بخش عمده مطالعات موجود بر توصیف تجارب موردی شهرها یا بررسی پیامدهای خاص این روابط متمرکز بوده‌اند (Kuznetsov, 2015; Acuto, 2013; Clarke, 2011). در مقابل، پژوهش‌های محدودی به استخراج نظام‌مند الگوهای موفقیت از مجموعه‌ای از تجارب جهانی و تبدیل آن‌ها به چارچوبی کاربردی برای سیاست‌گذاری شهری پرداخته‌اند. این خلأ به‌ویژه در مورد کلان‌شهر تهران، با وجود برخورداری از روابط خواهرخواندگی

متعدد، بیش از پیش محسوس است. از این رو، نیاز به پژوهشی که بتواند از رهگذر تحلیل نظام‌مند تجارب جهانی، الگوهای مؤثر همکاری بین‌شهری را شناسایی و برای بازطراحی سیاست‌های خواهرخواندگی تهران به کار گیرد، احساس می‌شود. بر این اساس، هدف اصلی پژوهش آن است که با ترکیب یافته‌های حاصل از تحلیل تجارب جهانی و ارزیابی دیدگاه‌های متخصصان، چارچوبی کاربردی برای بازطراحی سیاست‌های خواهرخواندگی شهری تهران ارائه دهد. این چارچوب می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر برای هدایت برنامه‌های همکاری بین‌المللی شهرداری تهران مورد استفاده قرار گیرد؛ به گونه‌ای که روابط خواهرخواندگی از سطح تعاملات نمادین فراتر رفته و به بستری برای توسعه همکاری‌های فرهنگی، علمی، اقتصادی و نوآورانه تبدیل شود.

چارچوب نظری پژوهش

تحولات چند دهه اخیر در نظام روابط بین‌الملل موجب افزایش نقش شهرها در عرصه همکاری‌های فراملی شده است. در این شرایط، شهرها دیگر صرفاً واحدهای اداری تابع دولت‌های ملی نیستند، بلکه به بازیگرانی فعال در شبکه‌های جهانی تبدیل شده‌اند که از طریق سازوکارهایی نظیر خواهرخواندگی، عضویت در شبکه‌های شهری و همکاری‌های موضوعی، در فرآیندهای توسعه، یادگیری و تبادل تجربه مشارکت می‌کنند (Acuto, 2013; Barber, 2013; Nijman, 2016).

برای تبیین این تحول، پژوهش حاضر از سه رویکرد نظری مکمل شامل حکمرانی چندسطحی، دیپلماسی شهری و شبکه‌های سیاستی بهره می‌گیرد. این سه رویکرد امکان فهم ابعاد مختلف روابط خواهرخواندگی را فراهم می‌کنند و چارچوبی منسجم برای تحلیل یافته‌های پژوهش ارائه می‌دهند. نخستین مبنای نظری پژوهش، نظریه حکمرانی چندسطحی است. این نظریه که توسط هوخه و مارکس توسعه یافته، بر این فرض استوار است که فرآیندهای حکمرانی در جهان معاصر میان سطوح مختلف محلی، منطقه‌ای، ملی و فراملی توزیع شده‌اند و تصمیم‌گیری عمومی دیگر در انحصار دولت‌های ملی قرار ندارد (Hooghe & Marks, 2004; Hooghe & Marks, 2003). در چنین شرایطی، نهادهای محلی، سازمان‌های مدنی، دانشگاه‌ها، بخش خصوصی و سایر کنشگران نیز در فرآیندهای سیاست‌گذاری و اجرا نقش ایفا می‌کنند (Bache & Flinders, 2004; Piattoni, 2010). از این منظر، روابط خواهرخواندگی را می‌توان نوعی سازوکار حکمرانی چندسطحی دانست که از طریق آن، بازیگران مختلف شهری در سطوح گوناگون برای حل مسائل مشترک، انتقال دانش و توسعه همکاری‌های فراملی با یکدیگر تعامل می‌کنند.

دومین مبنای نظری پژوهش، مفهوم دیپلماسی شهری است. دیپلماسی شهری به مجموعه فعالیت‌های بین‌المللی شهرها برای پیگیری اهداف فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و توسعه‌ای اطلاق می‌شود. این رویکرد بر این نکته تأکید دارد که شهرها در کنار دولت‌ها قادرند به عنوان کنشگران روابط بین‌الملل عمل کرده و از طریق همکاری‌های فراملی به ارتقای منافع محلی خود بپردازند (van der Pluijm & Melissen, 2007; Acuto, 2013; Barber, 2013). در این چارچوب، خواهرخواندگی شهری یکی از قدیمی‌ترین و رایج‌ترین ابزارهای دیپلماسی شهری محسوب می‌شود که زمینه توسعه تعاملات فرهنگی، علمی، اقتصادی و مدیریتی میان شهرها را فراهم می‌آورد (Zelinsky, 1991; Clarke, 2011). سومین مبنای نظری پژوهش، نظریه شبکه‌های سیاستی است. این نظریه بیان می‌کند که موفقیت سیاست‌های عمومی حاصل همکاری و تعامل شبکه‌ای بازیگران متعدد است و نه صرفاً تصمیمات سلسله‌مراتبی دولت‌ها (Rhodes, 2007; Marsh & Rhodes, 1992). در این رویکرد، کیفیت ارتباطات میان بازیگران، اعتماد متقابل، تبادل منابع و یادگیری مشترک از عوامل اصلی موفقیت سیاست‌ها محسوب می‌شوند (Klijn, 1996; Börzel, 1998). بر همین اساس، پایداری روابط خواهرخواندگی نیز بیش از آنکه به وجود توافق‌نامه‌های رسمی وابسته باشد، به میزان شکل‌گیری شبکه‌های ارتباطی میان شهرداری‌ها، دانشگاه‌ها، نهادهای فرهنگی، بخش خصوصی و شهروندان بستگی دارد.

بر پایه این سه رویکرد نظری، روابط خواهرخواندگی در پژوهش حاضر به مثابه سازوکاری چندسطحی و شبکه‌ای برای تحقق دیپلماسی شهری در نظر گرفته می‌شود. در این چارچوب انتظار می‌رود همکاری‌های موفق ابتدا از تعاملات فرهنگی و هویتی آغاز شوند، سپس به حوزه‌های آموزشی، گردشگری و مدیریتی گسترش یابند و در نهایت به همکاری‌های راهبردی در حوزه‌های اقتصادی، فناوریانه و توسعه پایدار منجر شوند. از این رو، چارچوب نظری پژوهش بستری مفهومی برای تفسیر مضامین استخراج‌شده از تجارب جهانی خواهرخواندگی و تحلیل قابلیت کاربرد آنها در شهر تهران فراهم می‌کند.

در این پژوهش به منظور شناسایی الگوهای موفق روابط خواهرخواندگی شهری، از مرور نظام‌مند منابع استفاده شد. مرور نظام‌مند رویکردی ساختارمند برای گردآوری، ارزیابی و ترکیب شواهد موجود در یک حوزه پژوهشی است که امکان شناسایی الگوها را فراهم می‌کند. در این مطالعه، منابع مرتبط با روابط خواهرخواندگی، دیپلماسی شهری و همکاری‌های بین‌شهری در پایگاه *Google Scholar* و همچنین وبسایت رسمی شهرداری‌ها و شبکه‌های بین‌المللی شهری (بازه زمانی ۲۰۰۰-۲۰۲۵) مورد جست‌وجو قرار گرفتند. کلیدواژه‌هایی مانند *Sister City, City Diplomacy, City Partnerships, Urban International Cooperation* و ترکیبات مشابه برای بازیابی منابع استفاده شد.

در نتیجه این جست‌وجو، ۳۱۸ سند و گزارش مرتبط شناسایی شد که شامل مقاله‌های علمی، گزارش‌های رسمی شهرداری‌ها، گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی و مستندات پروژه‌های همکاری شهری بودند. پس از گردآوری اولیه، این منابع بر اساس معیارهای از پیش تعیین‌شده مورد بررسی قرار گرفتند. معیارهای انتخاب شامل مواردی نظیر وجود دستاورد مشخص در روابط خواهرخواندگی، تنوع حوزه همکاری (فرهنگی، اقتصادی، آموزشی یا فناوری)، قابلیت استناد و مستندسازی تجربه، و ارتباط با مدیریت شهری بود. بر اساس این معیارها، فرآیند غربالگری چندمرحله‌ای انجام شد و در نهایت ۴۰ تجربه موفق از روابط خواهرخواندگی شهری استخراج گردید که دارای ویژگی‌های قابل تحلیل و انتقال به سایر شهرها بودند. فرآیند غربالگری منابع در چند مرحله انجام شد. در مرحله نخست، اسناد تکراری یا فاقد ارتباط مستقیم با موضوع حذف شدند. در مرحله دوم، چکیده و محتوای کلی منابع بررسی شد تا میزان ارتباط آن‌ها با موضوع همکاری‌های بین‌شهری و نتایج عملی روابط خواهرخواندگی مشخص شود. در مرحله سوم، منابعی که دارای شواهد مشخص از خروجی‌های ملموس یا برنامه‌های اجرایی موفق بودند انتخاب شدند. در نهایت، مجموعه‌ای از ۴۰ تجربه منتخب که از نظر تنوع جغرافیایی، حوزه همکاری و میزان موفقیت قابل توجه بودند، برای مرحله تحلیل انتخاب شدند (شکل ۱).

شکل ۱. فرآیند غربالگری نمونه‌های موفق خواهرخواندگی شهری در جهان بر اساس چک لیست پریزما

در این پژوهش، مفهوم «تجربه موفق خواهرخواندگی شهری» صرفاً به وجود توافق‌نامه‌های رسمی یا روابط نمادین محدود نشده و به صورت عملیاتی و مبتنی بر شواهد قابل مشاهده تعریف شده است. بر این اساس، تجربه موفق به رابطه‌ای اطلاق می‌شود که در آن همکاری بین‌شهری به خروجی‌های عینی، مستند و قابل ارزیابی منجر شده باشد و فراتر از سطح تشریفاتی یا صرفاً حقوقی عمل کرده باشد. به منظور افزایش شفافیت، کاهش سوگیری در انتخاب نمونه‌ها و امکان بازتولیدپذیری پژوهش، معیارهای انتخاب بر اساس چهار شاخص هم‌زمان تدوین شد.

نخست، وجود «خروجی یا اقدام اجرایی مشترک» به عنوان شرط اصلی در نظر گرفته شد؛ به این معنا که رابطه ۵ خواهرخواندگی باید حداقل شامل یکی از مواردی مانند اجرای یک پروژه مشترک شهری ثبت شده، برنامه های تبادل تخصصی در حوزه مدیریت شهری، اجرای برنامه های مشترک فرهنگی، آموزشی یا اقتصادی با گزارش رسمی، یا شکل گیری سرمایه گذاری یا تأمین مالی مشترک باشد. دوم، «تداوم همکاری» به عنوان شاخص پایداری رابطه لحاظ شد که بر اساس آن، همکاری باید حداقل به مدت سه سال ادامه یافته باشد یا در قالب حداقل دو فعالیت یا پروژه مستقل در بازه های زمانی متفاوت تداوم داشته باشد. سوم، «مستندسازی رسمی و قابل اتکا» شرط دیگر انتخاب بود که تنها در صورت وجود گزارش های رسمی شهرداری ها، مستندات نهادهای بین المللی شهری یا اسناد منتشر شده در وبسایت های رسمی شهرها احراز می شد. چهارم، «قابلیت الگوبرداری و انتقال پذیری تجربه» به عنوان شاخص تحلیلی در نظر گرفته شد؛ به این معنا که تجربه انتخاب شده دارای سازوکار مشخص همکاری بوده و امکان تکرار یا پیاده سازی آن در سایر شهرها وجود داشته باشد و صرفاً وابسته به شرایط خاص و غیرقابل تعمیم نباشد. در فرآیند انتخاب، تنها مواردی وارد مرحله تحلیل شدند که حداقل سه مورد از چهار شاخص فوق را دارا بودند. این آستانه به صورت آگاهانه و با هدف افزایش سخت گیری در غربالگری نمونه ها و حذف روابط صرفاً نمادین یا فاقد خروجی اجرایی تعیین شد. بدین ترتیب، چارچوب پیشنهادی امکان تمایز روشن میان «توافقی های صرفاً رسمی» و «تجارب واقعاً اثربخش و قابل تحلیل» را فراهم کرده و مبنای انتخاب ۴۰ تجربه نهایی پژوهش قرار گرفته است.

جدول ۲. معیارهای عملیاتی ارزیابی تجارب موفق خواهرخواندگی شهری

معیار	تعریف عملیاتی	شاخص سنجش
خروجی یا اقدام اجرایی مشترک	وجود فعالیتهای واقعی مشترک میان دو شهر فراتر از سطح توافقی نامه	اجرای پروژه مشترک، برنامه تبادل تخصصی، برنامه فرهنگی/اقتصادی مشترک، یا سرمایه گذاری مشترک (Acuto, 2013; Acuto, 2016; Jayne et al., 2011;) (Zelinsky, 1991)
تداوم همکاری	استمرار رابطه خواهرخواندگی در بازه زمانی معنادار	حداقل ۳ سال همکاری فعال یا حداقل ۲ پروژه مستقل در زمان های متفاوت (Tavares, 2016; Hocking et al., 2012)
مستندسازی رسمی	وجود شواهد قابل اتکا از اجرای همکاری ها	گزارش رسمی شهرداری ها، اسناد نهادهای بین المللی شهری، یا وبسایت رسمی شهرها (OECD, 2015; UCLG, 2016)
قابلیت الگوبرداری	امکان تعمیم تجربه به سایر شهرها و عدم وابستگی به شرایط خاص	وجود سازوکار مشخص همکاری و قابلیت تکرار در زمینه های مشابه (McCann, 2011; Stone, 2004; Robinson, 2011)

پس از انتخاب تجارب موفق، برای استخراج الگوهای مشترک از روش تحلیل مضمون استفاده شد. تحلیل مضمون یکی از روش های کیفی پرکاربرد برای شناسایی، طبقه بندی و تفسیر الگوهای معنایی در داده ها است (Dadashpoor & Mahvash, 2026). در این پژوهش، داده های حاصل از تجارب منتخب شامل گزارش ها، پروژه ها و فعالیت های انجام شده میان شهرهای خواهرخوانده مورد بررسی قرار گرفتند. در مرحله نخست، داده ها به طور کامل مطالعه شده و کدهای اولیه مرتبط با انواع فعالیت ها، دستاوردها و سازوکارهای همکاری استخراج شد. در نتیجه این فرایند، ۲۱۲ مضمون پایه شناسایی گردید. در مرحله بعد، مضامین پایه بر اساس شباهت های مفهومی در قالب مضامین سازمان دهنده دسته بندی شدند و در نهایت مضامین سازمان دهنده در سطحی کلان تر به مضامین فراگیر تبدیل شدند که بیانگر منطق کلی همکاری های بین شهری بودند. این فرایند امکان شناسایی حوزه های اصلی تعاملات موفق شهری و ارائه چارچوبی مفهومی برای تحلیل روابط خواهرخواندگی را فراهم ساخت. به منظور ارزیابی میزان اهمیت و اولویت مضامین سازمان دهنده برای شهر تهران، از نظر متخصصان حوزه مدیریت شهری و روابط بین الملل شهری استفاده شد. در این مرحله، پرسشنامه ای بر اساس مضامین استخراج شده طراحی شد و از ۱۲ متخصص (جدول شماره ۱) خواسته شد تا اهمیت هر یک از مضامین را در مقیاس پنج درجه ای ارزیابی کنند. سپس میانگین امتیاز و میانگین رتبه هر مضمون محاسبه شد تا اولویت نسبی آن ها مشخص شود.

برای بررسی معناداری تفاوت میان رتبه های اختصاص داده شده توسط متخصصان، از آزمون فریدمن استفاده شد. این آزمون یک روش آماری ناپارامتری برای مقایسه چند متغیر وابسته در داده های رتبه ای است و در مطالعات مبتنی بر نظر خبرگان کاربرد

گسترده‌ای دارد. نتایج این آزمون نشان داد که تفاوت میان رتبه‌های مضامین از نظر آماری معنادار است و در نتیجه می‌توان^۶ اولویت‌های استخراج‌شده را به‌عنوان مبنایی برای تحلیل و پیشنهادهای سیاستی در نظر گرفت.

جدول ۱. جدول تخصص متخصصان مشارکت‌کننده در پژوهش

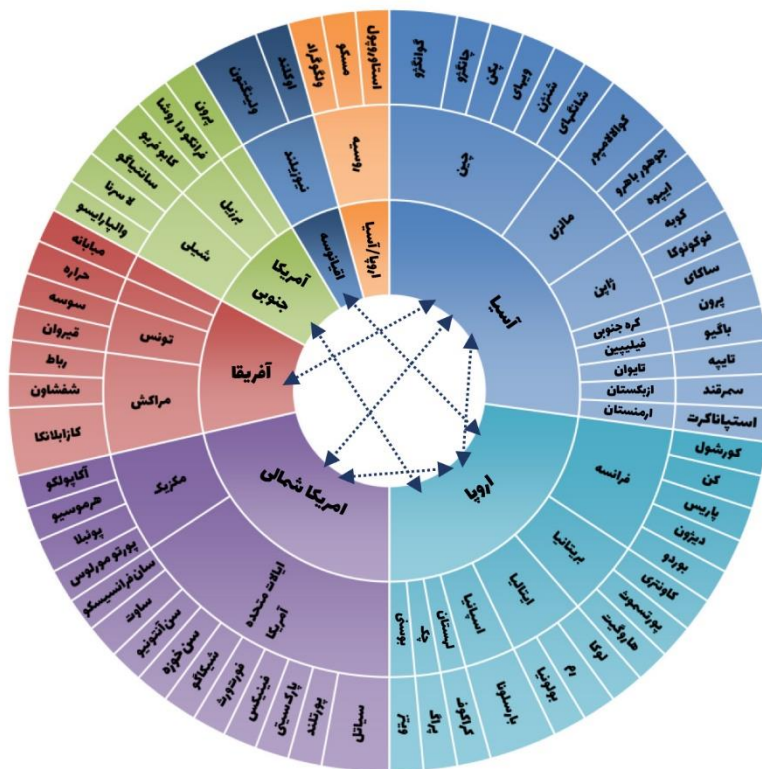
سمت	حوزه تخصص	سابقه
عضو هیئت علمی دانشگاه	برنامه‌ریزی شهری	بیش از ۱۰ سال تدریس و پژوهش در حوزه توسعه و برنامه‌ریزی شهری
پژوهشگر ارشد	دیپلماسی شهری و روابط بین‌الملل	بیش از ۱۰ سال پژوهش و همکاری با نهادهای شهری و بین‌المللی
مدیر سابق همکاری‌های بین‌الملل شهرداری شیراز	مدیریت شهری	بیش از ۱۲ سال تجربه اجرایی در روابط بین‌شهری و خواهرخواندگی / پژوهشگر حوزه مدیریت شهری
عضو هیئت علمی دانشگاه	برنامه‌ریزی منطقه‌ای	بیش از ۱۴ سال فعالیت علمی در حوزه سیاست‌گذاری فضایی
پژوهشگر اقتصاد شهری	اقتصاد و توسعه شهری	بیش از ۸ سال پژوهش در حوزه اقتصاد شهری و سرمایه‌گذاری محلی
پژوهشگر حوزه خواهرخواندگی شهری	دیپلماسی شهری و خواهرخواندگی شهری	بیش از ۱۰ سال تجربه پژوهشی در پروژه‌های مشارکتی بین‌شهری و استاد مدعو دانشگاه
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی شهری	بیش از ۹ سال تجربه حرفه‌ای در نهادهای شهری و پژوهشگر مرکز مطالعات شهرداری تهران
پژوهشگر شهرسازی	پژوهشگر دکتری شهرسازی	بیش از ۸ سال فعالیت در مراکز پژوهشی و مطالعاتی سابقه چاپ مقاله در حوزه خواهرخواندگی و دیپلماسی شهری
عضو هیئت علمی دانشگاه	روابط بین‌الملل / دیپلماسی شهری	بیش از ۱۰ سال تدریس و پژوهش در حوزه دیپلماسی شهری، حکمرانی چندسطحی و همکاری‌های بین‌المللی شهری
مدیر/معاون امور بین‌الملل شهرداری	مدیریت شهری و همکاری‌های بین‌شهری	بیش از ۱۰-۱۵ سال تجربه اجرایی در توافقات خواهرخواندگی، همکاری‌های شهری و شبکه‌های شهری بین‌المللی
عضو هیئت علمی	روش تحقیق کمی، تحلیل چندمعیاره، آمار کاربردی	بیش از ۱۰ سال تجربه در تحلیل‌های آماری و طراحی مدل‌های تصمیم‌گیری
مشاور در حوزه شبکه‌های شهری	حکمرانی شهری جهانی، شبکه شهرها، دیپلماسی شهری تطبیقی	بیش از ۸-۱۲ سال فعالیت در پروژه‌های همکاری شهری بین‌المللی یا مطالعات تطبیقی شهرها

یافته‌ها

در این پژوهش به‌منظور شناسایی عوامل موفقیت در روابط خواهرخواندگی شهری، ۴۰ نمونه از تجارب موفق جهانی بر اساس معیارهای تعیین‌شده در بخش روش تحقیق انتخاب و مورد تحلیل قرار گرفت. داده‌های مربوط به هر تجربه شامل سال شکل‌گیری رابطه، نوع بازیگران مشارکت‌کننده، حوزه تمرکز همکاری، سطح تعامل و دستاوردهای حاصل گردآوری شد. سپس با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون، مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر در موفقیت این روابط استخراج و در قالب مضامین پایه کدگذاری گردید. در مجموع ۲۱۲ کد مضمون پایه از میان تجارب مورد مطالعه شناسایی شد که بیانگر ابعاد مختلف شکل‌گیری، تداوم و کارکرد روابط خواهرخواندگی در شهرهای جهان است. در ادامه، به‌منظور درک الگوهای حاکم بر این تجارب، ابتدا توزیع نمونه‌ها از نظر ویژگی‌هایی نظیر پراکنش جغرافیایی، سال شکل‌گیری روابط و سایر مشخصات مورد بررسی قرار می‌گیرد. هم‌چنین ابعاد مختلف هر تجربه از جمله نوع بازیگران مشارکت‌کننده، حوزه تمرکز همکاری، سطح تعامل و دستاوردهای حاصل تحلیل می‌شود. سپس مضامین پایه استخراج‌شده در قالب مضامین سازمان‌دهنده و در نهایت مضامین فراگیر دسته‌بندی می‌شوند تا از طریق شناسایی الگوهای مشترک در تجارب جهانی، زمینه استخراج سیاست‌ها و راهبردهای قابل استفاده برای توسعه روابط خواهرخواندگی شهر تهران فراهم گردد.

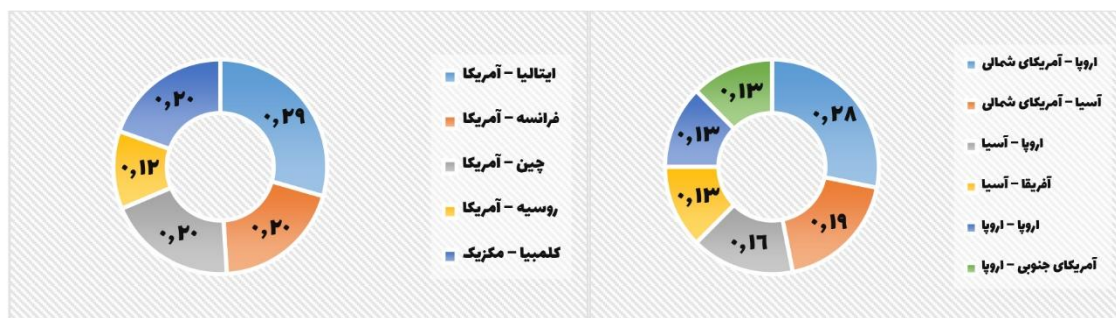
بررسی توزیع جغرافیایی نشان می‌دهد که اروپا با ۲۰ مشارکت (حدود ۲۸٪ از کل مشارکت‌ها) بیشترین سهم را در شبکه‌های موفق خواهرخواندگی دارد که بیانگر پیشینه تاریخی و نهادی قوی شهرهای اروپایی در دیپلماسی شهری و همکاری‌های بین‌المللی است. پس از آن آسیا با ۱۸ مشارکت (حدود ۲۵٪) در رتبه دوم قرار دارد که نشان‌دهنده رشد سریع تعاملات شهری در این قاره و نقش فزاینده شهرهای آسیایی در همکاری‌های اقتصادی، فرهنگی و فناوری است. آمریکای شمالی با ۱۴ مشارکت (حدود ۱۹٪) نیز سهم قابل توجهی دارد و حضور پررنگ شهرهای ایالات متحده در این شبکه‌ها نشان‌دهنده استفاده فعال از خواهرخواندگی

به‌عنوان ابزاری برای توسعه اقتصادی و تبادل نوآوری است. در ادامه آفریقا با ۸ مشارکت (حدود ۱۱٪) و آمریکای جنوبی با ۷ مشارکت (حدود ۸٪) قرار دارند که بیشتر در قالب همکاری‌های فرهنگی، گردشگری و توسعه شهری دیده می‌شوند. در نهایت اقیانوسیه با ۵ مشارکت (حدود ۷٪) کمترین سهم را دارد، هرچند شهرهای این منطقه نیز در ایجاد شبکه‌های همکاری بین‌المللی فعال هستند. در مجموع، الگوی مشاهده‌شده نشان می‌دهد که شبکه‌های خواهرخواندگی موفق عمدتاً در محور اروپا-آسیا-آمریکای شمالی متمرکز هستند و سایر مناطق بیشتر در قالب روابط مکمل و موضوعی در این شبکه‌ها مشارکت دارند (شکل شماره ۲).

شکل ۲. توزیع جغرافیایی نمونه‌های موفق خواهرخواندگی شهری در جهان

تحلیل روابط خواهرخواندگی شهری در سطح قاره‌ای نشان می‌دهد که اروپا و آمریکای شمالی بیشترین میزان همکاری را در این مجموعه دارند. این امر بیانگر پیوندهای تاریخی، فرهنگی و اقتصادی دیرینه میان شهرهای این دو قاره است که از طریق روابط خواهرخواندگی نیز بازتاب یافته است. پس از آن، ارتباط میان آسیا و آمریکای شمالی و همچنین اروپا و آسیا در رتبه‌های بعدی قرار دارند که نشان‌دهنده گسترش تعاملات شهری فراتر از مرزهای سنتی غرب و افزایش نقش شهرهای آسیایی در شبکه‌های بین‌المللی است. در کنار این محورهای اصلی، روابط قابل توجهی میان آفریقا و آسیا نیز مشاهده می‌شود که به الگوی نوظهور همکاری‌های جنوب-جنوب اشاره دارد. به‌طور کلی، این توزیع قاره‌ای حاکی از آن است که شبکه خواهرخواندگی بررسی‌شده، تنوع جغرافیایی بالایی دارد و شهرهای جهان را از آمریکای شمالی تا آفریقا و آسیا در ساخت یک شبکه جهانی متصل و چندقطبی درگیر کرده است (شکل شماره ۳). بررسی روابط دوجانبه میان کشورها در ۴۰ نمونه خواهرخواندگی شهری نشان می‌دهد که بیشترین ارتباط میان ایالات متحده آمریکا و ایتالیا با سه مورد مشاهده می‌شود. پس از آن، روابط ایالات متحده با فرانسه، چین و روسیه هر کدام با دو مورد قرار دارند. همچنین رابطه مکزیک و کلمبیا نیز با دو مورد از پیوندهای نسبتاً پرتکرار در این مجموعه است. در مجموع، این الگو نشان می‌دهد که شهرهای ایالات متحده نقش محوری در شبکه روابط خواهرخواندگی مورد بررسی دارند و بخش قابل توجهی از این همکاری‌ها میان شهرهای این کشور و شهرهایی از اروپا و آسیا شکل گرفته است، در حالی که برخی روابط نیز در سطح منطقه‌ای، به‌ویژه در آمریکای لاتین، دیده می‌شود (شکل شماره ۴).

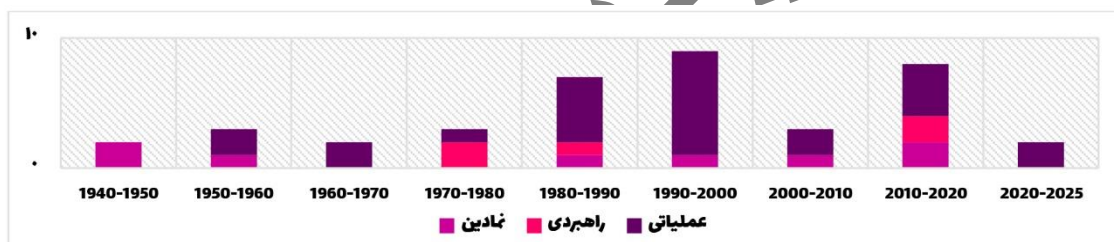

شکل ۳. توزیع روابط خواهرخواندگی میان قاره‌ها

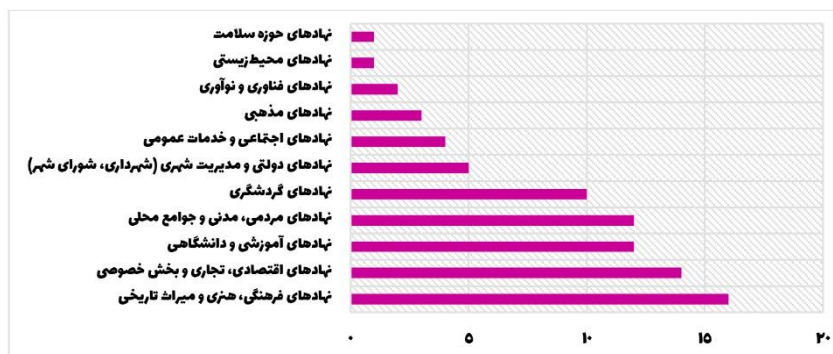
شکل ۴. توزیع روابط خواهرخواندگی میان کشورها

بررسی سطح تعامل در روابط خواهرخواندگی موفق در دهه‌های مختلف نشان می‌دهد که ماهیت این روابط به تدریج از تعاملات محدود و نمادین به همکاری‌های عملیاتی و راهبردی گسترده‌تر تغییر یافته است. در دهه‌های ابتدایی (۱۹۴۰ تا ۱۹۷۰) تعداد روابط موفق نسبتاً کم بوده و بیشتر در سطح نمادین یا فرهنگی شکل گرفته‌اند. از دهه ۱۹۷۰ تا ۱۹۹۰ روند رشد تدریجی مشاهده می‌شود و برخی تعاملات عملیاتی نیز به این روابط افزوده می‌شود. نقطه اوج این روند در دهه ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰ دیده می‌شود که بیشترین تعداد روابط موفق ثبت شده و بخش قابل توجهی از آن‌ها در سطح عملیاتی و تا حدی راهبردی قرار می‌گیرند؛ امری که نشان‌دهنده گسترش همکاری‌های اقتصادی، مدیریتی و شهری میان شهرهای خواهرخوانده است. پس از سال ۲۰۰۰ نیز اگرچه تعداد روابط در برخی دوره‌ها نوسان دارد، اما همچنان تعاملات عملیاتی سهم قابل توجهی دارند و در دهه ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ دوباره افزایش محسوسی در روابط مشاهده می‌شود. به طور کلی، این روند بیانگر آن است که روابط خواهرخواندگی در گذر زمان از تعاملات صرفاً نمادین به همکاری‌های عمیق‌تر و چندبعدی میان شهرها حرکت کرده است (شکل شماره ۵).

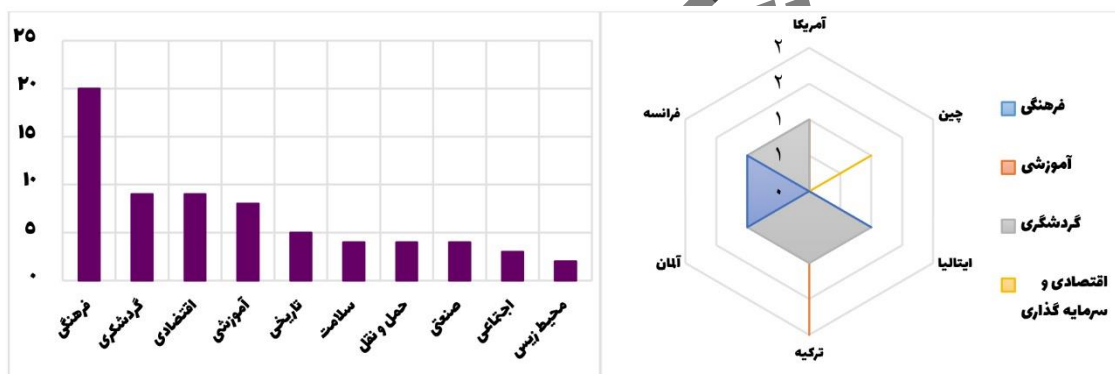
شکل ۵. سطح تعامل در نمونه‌های موفق خواهرخواندگی شهری در جهان بر اساس دهه‌های زمانی

تحلیل فراوانی بازیگران مشارکت‌کننده در روابط خواهرخواندگی موفق نشان می‌دهد که این روابط بیش از هر چیز بر پایه حضور و فعالیت نهادهای فرهنگی، هنری و میراث تاریخی شکل گرفته‌اند. فراوانی بالای این دسته از بازیگران بیانگر آن است که دیپلماسی شهری در چارچوب خواهرخواندگی عمدتاً از مسیر تبادلات فرهنگی، برنامه‌های هنری و تقویت هویت تاریخی مشترک میان شهرها پیش می‌رود. در کنار آن، نقش قابل توجه نهادهای اقتصادی و تجاری نیز نشان‌دهنده گسترش تدریجی همکاری‌ها از سطح نمادین به تعاملات عملیاتی و اقتصادی است. همچنین حضور گسترده نهادهای آموزشی و دانشگاهی و سازمان‌های مردمی و جوامع محلی حاکی از آن است که روابط خواهرخواندگی تنها به تعاملات رسمی مدیریت شهری محدود نبوده و با مشارکت طیف متنوعی از بازیگران اجتماعی تقویت می‌شود. در مقابل، سهم کمتر نهادهای دولتی، مذهبی، محیط‌زیستی و سلامت نشان می‌دهد که این حوزه‌ها هنوز نقش محدودتری در شکل‌گیری همکاری‌های موفق میان شهرهای خواهرخوانده داشته‌اند. در مجموع، الگوی مشاهده‌شده بیانگر آن است که موفقیت روابط خواهرخواندگی بیشتر بر پایه تعاملات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی چندبازگیره شکل می‌گیرد (شکل شماره ۶).

شکل ۶. فراوانی انواع بازیگران مشارکت کننده در روابط خواهرخواندگی موفق شهرها

بر اساس داده‌های کشورهایمانند آمریکا و فرانسه دارای گرایش فرهنگی و آموزشی‌اند، در حالی که چین تمرکز بیشتری بر حوزه اقتصادی و سرمایه‌گذاری دارد و کشورهای اروپایی مانند ایتالیا و ترکیه بر گردشگری و تعاملات فرهنگی تأکید دارند (شکل شماره ۷). شکل شماره ۸ نمودار توزیع فراوانی حوزه‌های مختلف همکاری در میان کل نمونه‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج، حوزه فرهنگی با بیشترین فراوانی در صدر قرار دارد و پس از آن حوزه‌های گردشگری، اقتصادی و آموزشی بیشترین سهم را در تمرکز همکاری‌های خواهرخواندگی به خود اختصاص داده‌اند. در مقابل، حوزه‌هایی مانند تاریخ و میراث، سلامت، حمل و نقل، صنعت، اجتماعی و محیط زیست با فراوانی کمتری مشاهده می‌شوند که نشان می‌دهد همکاری‌های خواهرخواندگی عمدتاً حول محور تعاملات فرهنگی، گردشگری و اقتصادی شکل گرفته و سایر حوزه‌ها نقش تکمیلی در این روابط ایفا می‌کنند (شکل شماره ۸).

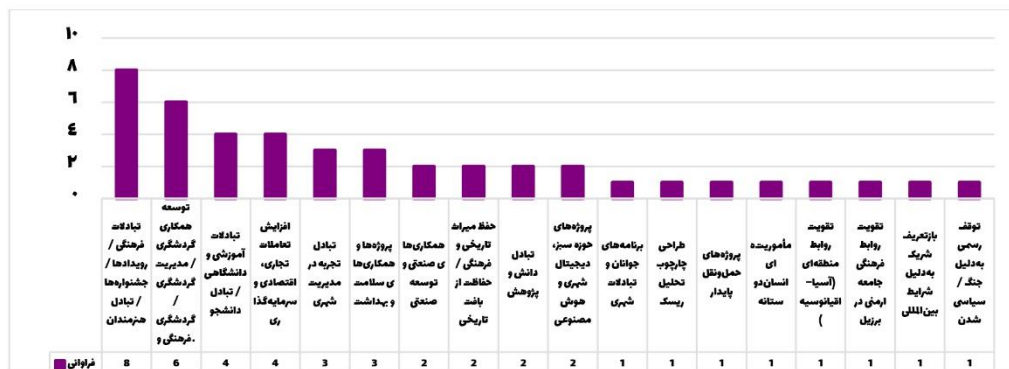

شکل ۷. نوع تمرکز همکاری خواهرخواندگی بر اساس کشورها

شکل ۸. نوع تمرکز همکاری خواهرخواندگی در کل نمونه

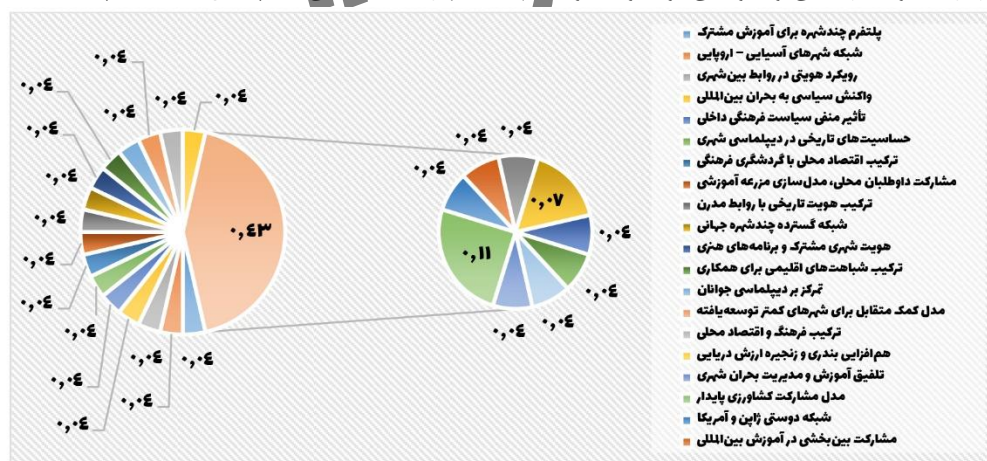
تحلیل فراوانی دستاوردهای حاصل از روابط خواهرخواندگی در نمونه‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که مهم‌ترین خروجی این روابط در حوزه تبادلات فرهنگی، رویدادها، جشنواره‌ها و تبادل هنرمندان متمرکز است که بیشترین فراوانی را در میان دستاوردها دارد. این امر بیانگر آن است که روابط خواهرخواندگی در درجه نخست به‌عنوان ابزاری برای تقویت دیپلماسی فرهنگی و گسترش تعاملات بین فرهنگی میان شهرها عمل می‌کند. پس از آن، توسعه همکاری‌های گردشگری و مدیریت گردشگری در جایگاه دوم قرار دارد که نشان‌دهنده نقش مهم این روابط در تقویت اقتصاد گردشگری و افزایش شناخت متقابل شهرها در سطح بین‌المللی است. همچنین تبادلات آموزشی و دانشگاهی و افزایش تعاملات تجاری، اقتصادی و سرمایه‌گذاری از دیگر دستاوردهای قابل توجه هستند که بیانگر گسترش همکاری‌ها از حوزه‌های فرهنگی به حوزه‌های علمی و اقتصادی است. در کنار این موارد، دستاوردهایی همچون تبادل تجربه در مدیریت شهری، پروژه‌های سلامت و بهداشت، همکاری‌های صنعتی و فناوری، حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی، و پروژه‌های مرتبط با پایداری شهری نیز مشاهده می‌شود که نشان می‌دهد روابط خواهرخواندگی در بسیاری از موارد به بستری برای انتقال دانش، ارتقای ظرفیت‌های مدیریتی شهری و توسعه همکاری‌های چندبعدی میان شهرها تبدیل شده است.

به طور کلی، نتایج نشان می‌دهد که هرچند آغاز این روابط غالباً با اهداف فرهنگی شکل می‌گیرد، اما در صورت تداوم و نهادینه شدن، می‌تواند به گسترش همکاری‌ها در حوزه‌های اقتصادی، آموزشی، فناورانه و مدیریتی نیز منجر شود (شکل شماره ۹).

شکل ۹. فراوانی دستاوردهای حاصل از روابط خواهرخواندگی شهری در نمونه‌های مورد بررسی

نوآوری‌های راهبردی استخراج‌شده از تحلیل مضمون نشان می‌دهد که روابط خواهرخواندگی زمانی به مرحله اثربخشی می‌رسند که شهرها از رویکردهای سنتی مبتنی بر تبادل نمادین فاصله گرفته و به سمت مدل‌های جدید همکاری چندسطحی حرکت کنند. مضامینی مانند «بسترهای چندبخشی برای آموزش مشترک»، «شبکه‌های فراملی شهری» و «توسعه برنامه‌های آموزشی مبتنی بر همکاری بین‌نهادی» بیانگر آن است که نوآوری در روابط شهری بیش از آنکه محصول اسناد رسمی باشد، نتیجه ایجاد زیرساخت‌های ارتباطی پایدار میان دانشگاه‌ها، انجمن‌های مدنی، بخش خصوصی و نهادهای محلی است. در واقع، شهرها زمانی قادر به تولید نوآوری راهبردی هستند که ظرفیت‌های محلی از نیروی انسانی گرفته تا دانش تخصصی در تعامل مستمر با بازیگران بین‌المللی قرار گیرد. افزون بر این، مضامین مرتبط با «ترکیب اقتصاد محلی و گردشگری فرهنگی» و «مشارکت داوطلبان محلی» نشان می‌دهد که این همکاری‌ها می‌توانند به تدریج به اکوسیستم‌های یادگیری جمعی و شبکه‌های تولید ارزش تبدیل شوند که اثرات آن‌ها فراتر از حوزه فرهنگی و آموزشی بوده و به توسعه پایدار شهری کمک می‌کند (شکل شماره ۱۰).

شکل ۱۰. نوآوری‌های راهبردی در روابط خواهرخواندگی شهری بر اساس تحلیل مضمون نمونه‌های مورد بررسی

در تحلیل مضامین پایه استخراج‌شده از ۴۰ تجربه جهانی خواهرخواندگی، مجموعه‌ای شامل ۲۱۲ کد مضمون پایه شناسایی شد که نشان‌دهنده گستره بسیار متنوع عوامل موفقیت در روابط بین‌شهری است. بررسی فراوانی‌ها نشان می‌دهد بزرگ‌ترین سهم مضامین پایه به حوزه فرهنگی، هنری و هویتی اختصاص دارد (حدود ۳۴ درصد); این دسته شامل کدهایی مانند برگزاری جشنواره‌های فرهنگی، تبادل هنرمندان، برنامه‌های هویت‌محور، میراث مشترک و فعالیت‌های مبتنی بر حافظه جمعی است. پس از آن، حوزه اقتصادی، تجاری و سرمایه‌گذاری با ۲۵ درصد از کل مضامین پایه قرار دارد که محورهایمانند همکاری اتاق‌های بازرگانی، تعاملات شرکت‌ها، سرمایه‌گذاری مشترک و تجارت شهری را در بر می‌گیرد. حوزه آموزشی و علمی نیز حدود ۲۰ درصد

از مضامین پایه را تشکیل می‌دهد و شامل تبادل دانشجو، برنامه‌های دانشگاهی، پژوهش مشترک و شبکه‌سازی علمی میان ۱۱ شهرها است. همچنین حوزه گردشگری و میراث تاریخی ۹ درصد، نهادی و مدیریتی حدود ۷ درصد، فناوری و نوآوری ۵ درصد و مضامین اجتماعی-محیط‌زیستی ۳ درصد را شامل می‌شوند. این توزیع نشان می‌دهد که بنیان روابط موفق در جهان به‌شدت به تعاملات نرم فرهنگی-اجتماعی متکی است و سپس به‌صورت تدریجی به حوزه‌های اقتصادی، علمی و مدیریتی گسترش می‌یابد (جدول شماره ۲).

این الگوی درصدی نشان می‌دهد که مضامین پایه، نقشه عینی و عملی رفتار شهرها در روابط خواهرخواندگی را ترسیم می‌کنند و عملاً مبنای شکل‌گیری مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر در مرحله بعد هستند. بر اساس این توزیع، بیش از نیمی از مضامین پایه (حدود ۵۴ درصد) در دو حوزه فرهنگی و آموزشی قرار می‌گیرند، که بیانگر نقش بنیادین دیپلماسی فرهنگی، حافظه تاریخی، مشارکت مردمی و ارتباطات آموزشی در شروع و تداوم روابط شهری است. از سوی دیگر، حدود ۳۷ درصد مضامین به حوزه‌های اقتصادی، گردشگری و نهادی اختصاص دارد که بیشتر نقش توسعه‌ای و تثبیتی دارند و نشان می‌دهند روابط خواهرخواندگی پس از ایجاد پیوندهای فرهنگی اولیه، چگونه به بستر همکاری‌های اقتصادی و مدیریتی تبدیل می‌شود. سهم ۹ درصدی حوزه فناوری، محیط‌زیست و اجتماعی نیز نشان‌دهنده آن است که این حوزه‌ها بیشتر نقش مکمل و راهبردی داشته و معمولاً پس از تثبیت همکاری در حوزه‌های اصلی فعال می‌شوند. بنابراین، تحلیل مضامین پایه نشان می‌دهد که موفقیت روابط خواهرخواندگی در جهان بر ترکیبی از سه ستون اصلی بنا می‌شود: پیوند فرهنگی-هویتی، تبادلات آموزشی و شبکه‌سازی مردمی، و تقویت همکاری اقتصادی-نهادی؛ سه‌گانه‌ای که به‌طور منسجم در ۲۱۲ گد مضمون پایه بازتاب یافته و مسیر ایجاد مضامین سازمان‌دهنده در مرحله بعد را کاملاً روشن می‌کند.

جدول ۲. توزیع فراوانی مضامین پایه استخراج‌شده از تجارب جهانی خواهرخواندگی شهری بر اساس حوزه موضوعی

مورد مطالعاتی	سال	مضمون	مضمون فراگیر: (عوامل موفقیت روابط خواهرخواندگی در تجارب جهانی)	فراوانی تکرار	فراوانی کل	نوع بازیگران مشارکت کننده	نوع همکاری	ساخت تعامل	دست‌آورد
کاتوری-وگوگاد	۱۹۴۴	A1	همدلی و همبستگی ناشی از تجربه مشترک ویرانی در جنگ جهانی	۱	۱۱	انجمن‌های صلح و دوستی شهری، گروه‌های مردمی	صلح، آشتی، پسا‌جنگ	نمادین	ایجاد پیوند نهادین پس از جنگ، استوار فرهنگی
		A2	شکل‌گیری رابطه با هدف تقویت صلح و دوستی	۲					
		A3	تبدیل رابطه به نماد جهانی آشتی پس از جنگ	۵					
		A4	برگزاری مراسم یادبود، برنامه‌های فرهنگی	۳					
		A5	نقش شهرداری‌ها، انجمن‌های صلح و سازمان‌های محلی	۳					
		A6	حضور انجمن‌های دوستی و گروه‌های مردمی در رابطه	۳					
وینگتون-هاروگیت	۱۹۵۰	A7	پیوند زبانی و فرهنگی (هر دو شهر از اعضای جامعه کشورهای مشترک‌المنافع)	۲	۱۸	شهرداری‌ها و شهروندان محلی، شبکه‌های داوطلبانه	فرهنگی، تاریخی	نمادین و عملیاتی	تفاهم‌های متعدد شهری، رویدادها
		A8	تمایل به ترویج دوستی میان ملت‌ها پس از جنگ جهانی دوم	۳					
		A9	تبادلات هنری، موسیقی و برنامه‌های آموزشی	۴					
		A10	ابتکار اولیه از سوی انجمن‌های دوستی مردمی، نه صرفاً دولت	۵					
		A11	وجود شبکه داوطلبانه فعال برای برنامه‌های تبادل	۴					
		A12	سازوکار چنددهه‌ای برای تبادل دانش و پروژه‌های شهری با نهادهای دانشگاهی و هنری.	۲					
بارس-رم	۱۹۵۵	A13	تعهد بلندمدت دولت‌های محلی به حفظ و گسترش همکاری فرهنگی.	۳	۱۶	نهادهای دانشگاهی و هنری و نهادهای فرهنگی-تاریخی	فرهنگی، تاریخی	عملیاتی	بنیان گسترده در حفظ میراث تاریخی و فرهنگی اروپا.
		A15	اشتراک فرهنگی و تمدنی عمیق بین دو پایتخت تاریخی اروپا.	۴					
		A16	برنامه‌های مشترک در حوزه‌های آموزش هنر، طراحی شهری و مرمت بناهای تاریخی.	۵					
		A17	همکاری در زمینه مدیریت پایدار گردشگری شهری و ایجاد فضاهای گردشگری و تفریحی	۲					
		A18	مشارکت انجمن‌ها، سازمان‌های غیرانتفاعی و شهروندان	۲					
		A19	کمک و حمایت سیاتل از کوبه پس از زلزله بزرگ ۱۹۹۵	۳					
سیاتل-کوبه	۱۹۵۷	A20	تبادل دانش‌آموز، دانشگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی	۱	۱۲	سازمان‌های مردم نهاد، نهادهای فرهنگی و بحران	فرهنگی و بحران	عملیاتی	شبکه پایدار دوستی / بازسازی بعد از بحران
		A21	برنامه‌های فرهنگی، جشنواره‌ها و تبادل هنری	۳					
		A22	همکاری بنادر، شرکت‌های کشتیرانی و فعالان تجاری	۲					

۱۹۶۴	بوردو- لس آنجلس	A23	نقش فعال شهرداری‌ها و نهادهای رسمی دو شهر	۱	۱۴	بخش خصوصی، بنادر، نهادهای مردم	گردشگری	عملیاتی	توسعه همکاری در صنعت بین
		A24	جایگاه جهانی بوردو در صنعت و بازار بزرگ مصرف در لس آنجلس.	۴					
		A25	ارتباطات اقتصادی قوی و تعامل فعال بخش خصوصی.	۲					
		A26	تقویت روابط تجاری و سرمایه‌گذاری میان شرکت‌های دو شهر.	۳					
		A27	تبادل برنامه‌های فرهنگی و هنری بین دو شهر از طریق نهادهای مردمی و دولتی	۵					
۱۹۶۷	ساوت‌سن فرانسیسکو - لوس آنجلس	A28	حضور و فعالیت جامعه مهاجران ایتالیایی و ارتباطات اجتماعی میان ساکنان دو شهر	۳	۱۵	جامعه مهاجران، نهادهای آموزشی، نهادهای فرهنگی	فرهنگ، اقتصاد محلی	عملیاتی	برنامه‌های تبادل هنرمدان، توسعه گردشگری محلی
		A29	احساس هویت مشترک از طریق میراث فرهنگی و سنت‌های ایتالیایی	۲					
		A30	نقش انجمن‌های فرهنگی، سازمان‌های محلی و شهروندان در حفظ و تقویت رابطه	۲					
		A31	تعامل مستقیم شهروندان و دانش‌آموزان دو شهر	۳					
		A32	تبادل دانش‌آموزان، گروه‌های آموزشی	۱					
		A33	وجود سازوکارهای رسمی و غیررسمی برای ادامه همکاری	۴					
		A34	قرار گرفتن هر دو شهر در منطقه جنوب غرب آمریکا و شمال مکزیک و وجود تعاملات مرزی	۲					
۱۹۷۶	فینیکس - هومبولت	A35	همکاری در حوزه تجارت، سرمایه‌گذاری و ارتباطات اقتصادی منطقه‌ای	۶	۱۳	نهادهای آموزشی، اقتصادی و فرهنگی-حوزه تجاری، انجمن مردمی	صنعت، آموزش، سلامت، مدیریت شهری	راهبردی	تبادل صنعتی، همکاری دانشگاهی، برنامه‌های سلامت شهری
		A36	برنامه‌های فرهنگی، هنری و جشنواره‌های مشترک	۴					
		A37	تبادل دانشجوی، برنامه‌های دانشگاهی و تعامل میان مؤسسات آموزشی	۵					
		A38	نقش فعال شهرداری‌ها و سازمان‌های اقتصادی در توسعه رابطه	۳					
		A39	استفاده از روابط خواهرخواندگی برای تقویت همکاری‌های فرامرزی	۲					
		A40	فعالیت سازمان‌های محلی، انجمن‌های فرهنگی	۱					
		A41	استمرار سفرهای هیئت‌های شهری، برنامه‌های آموزشی	۲					
		A41	تمرکز مشترک بر صنعت گردشگری و اقتصاد مبتنی بر رویداد.	۴					
۱۹۷۹	آکرا-کو-کن	A42	افزایش تبلیغات گردشگری میان دو مقصد.	۲	۱۶	نهادهای گردشگری	گردشگری و فرهنگی	عملیاتی	تبادل تجربه در مدیریت شهری
		A43	همکاری در برگزاری و توسعه جشنواره‌ها و رویدادهای فرهنگی.	۴					
		A44	هر دو شهر مقصد مهم گردشگری ساحلی و رویدادهای بین‌المللی هستند.	۵					
		A45	همکاری فعال شهرداری سان فرانسیسکو و دولت شهری شانگهای در برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌ها.	۴					
۱۹۷۹	سان فرانسیسکو-شانگهای	A46	وجود جامعه بزرگ چینی‌تبار در سان فرانسیسکو و ارتباطات تاریخی	۲	۲۰	نهادهای مردمی، دانشجویان، نهادهای آموزشی و فرهنگی	فرهنگ، تجارت، فرهنگ آموزش، تجارت، فرهنگ	راهبردی	پیش از ۲۰۰ پروژه مشترک/ همکاری در حوزه سبز و حوزه دیجیتال شهری
		A47	ارتباط شرکت‌ها، اتاق‌های بازرگانی و هیئت‌های تجاری دو شهر.	۵					
		A48	برنامه‌های تبادل دانشجوی، همکاری دانشگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی.	۳					
		A49	مشارکت نهادهای فرهنگی، دانشگاه‌ها، سازمان‌های غیرانتفاعی و بخش خصوصی.	۱					
		A50	برگزاری جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و برنامه‌های فرهنگی	۳					
۱۹۸۰	پورتلند - یونیا	A51	رابطه پایدار و متنوع با محور آموزش و فناوری سبز	۲	۱۱	نهادهای مدنی و میانجی، شهرداری، نهادهای آموزشی	فرهنگ، جوانان، پایداری	عملیاتی	برنامه‌های جوانان و تبادل شهر
		A52	هم‌گرایی هویتی در نقش «شهرهای خلاق» با فرهنگ قوی غذا، هنر و زندگی شهری	۲					
		A53	مشارکت فعال دانشگاه‌ها و نهادهای مدنی در دو شهر به‌عنوان نهاد میانجی	۳					
		A54	تعبیه‌شدن همکاری در ساختار رسمی شهرداری و کمیته‌های خواهرشهرها در پورتلند	۲					
		A55	استمرار برنامه‌های تبادل نسلی (دانشجو، هنرمند، فعال شهری)	۴					
		A56	پایبخت بودن هر دو شهر که موجب حمایت مستقیم نهادهای دولتی از همکاری شده است.	۲					
		A57	وجود روابط سیاسی و اقتصادی پایدار میان ترکیه و مالزی	۴	۲۱	نهادهای اقتصادی، نهادهای سیاسی و مردمی	سیاسی-شهری، فرهنگی	عملیاتی	توسعه همکاری در حوزه مدیریت گردشگری
۱۹۸۰	آنکارا-کوآلا لامپور	A58	اشتراکات فرهنگی و مذهبی در جهان اسلام	۵					
		A59	برگزاری نشست‌های رسمی و هیئت‌های شهری میان دو شهرداری	۶					
		A60	آنکارا به‌عنوان مرکز سیاسی و اداری ترکیه	۴					
۱	۱	A61	وجود روابط اقتصادی و فناورانه قوی میان ژاپن و مالزی	۳	۱	۱	۱	۱	۱

A62	حمایت فعال شهرداری فوکونوکا از دیپلماسی شهری در شرق و جنوب شرق آسیا.	۵			
A63	برگزاری برنامه‌های تبادل دانشجویی و فرهنگی که ارتباطات اجتماعی پایدار ایجاد کرده است.	۲			
A64	اشتراک منافع در توسعه گردشگری شهری و خدمات شهری.	۳			
A65	تداوم ارتباطات رسمی بین شهرداری‌ها از طریق هیئت‌های شهری و برنامه‌های همکاری.	۴			
A66	شباهت ساختار اقتصادی و نقش شهرها در تجارت و فناوری	۴	۱۴	نهادهای فرهنگی و تجاری	فرهنگی اجتماعی
A67	همکاری‌های علمی و دانشگاهی	۳			
A68	تبادل فرهنگی و هنری (برگزاری مراسم‌های فرهنگی مشترک)	۲			
A69	شبکه‌سازی میان نهادهای مدنی و سازمان‌های شهری	۴			
A70	همکاری در مدیریت بحران و تاب‌آوری شهری	۱	۱۲	نهادهای فرهنگی و شورای شهر	فرهنگی اجتماعی
A71	اشتراک در میراث تاریخی و حافظه جمعی جنگ جهانی	۲			
A72	ترویج آموزش صلح از طریق فعالیت‌های موزای و فرهنگی	۳			
A73	همکاری ساختارمند میان شوراهای شهری و مؤسسات فرهنگی	۲			
A74	تبادلات آموزشی و فرهنگی میان مدارس و انجمن‌های محلی	۲			
A75	تداوم ارتباطات شهری و انتقال آن به نسل‌های بعدی	۳	۱۳	نهادهای محلی و فرهنگی، شهرداری و جامعه محلی	فرهنگی اجتماعی
A76	پیوند ناشی از نبرد گالیپولی در جنگ جهانی اول	۱			
A77	تاکید بر دوستی و همکاری پس از درگیری‌های نظامی	۲			
A78	پشتیبانی شهرداری‌ها و بنیادهای یادمان	۲			
A79	برگزاری مراسم ANZAC و رویدادهای سالانه مشترک	۳			
A80	استمرار همکاری و تعاملات فرهنگی طی سه دهه	۴	۱۹	نهادهای تجاری و فرهنگی	فرهنگی اجتماعی
A81	نهادینه‌شدن تعاملات فرهنگی و یادمانی در سطح جامعه محلی	۱			
A82	توسعه همکاری‌های تجاری و سرمایه‌گذاری بین شهری	۴			
A83	تبادل تجربیات در مدیریت کلان‌شهرها و برنامه‌ریزی شهری	۳			
A84	ارتباطات نهادی بین شهرداری‌ها و اتاق‌های بازرگانی	۴			
A85	تعاملات فرهنگی و جشنواره‌های مشترک	۳	۲۰	نهادهای مذهبی و فرهنگی، گردشگری، اقتصادی	فرهنگی اجتماعی
A86	همکاری‌های آموزشی و دانشگاهی	۵			
A87	نقش هر دو شهر به‌عنوان مراکز اقتصادی و مالی مهم	۳			
A88	تبادل تجربیات در مدیریت کلان‌شهرها	۱			
A89	وجود پیوندهای فرهنگی و مذهبی در جهان اسلام	۵			
A90	تمایل دو شهر به توسعه شبکه‌های بین‌المللی شهری	۳	۱۱	نهادهای گردشگری و فرهنگی، اقتصادی	فرهنگی اجتماعی
A91	برگزاری برنامه‌های تبادل هیئت‌های شهری و نمایشگاه‌های فرهنگی	۴			
A92	ظرفیت بالای گردشگری و تجارت بین‌المللی در هر دو شهر	۲			
A93	جایگاه هر دو شهر به‌عنوان کلان‌شهرهای مهم گردشگری و اقتصادی در مدیترانه.	۲			
A94	وجود زیرساخت‌های قوی گردشگری و فرهنگی در هر دو شهر.	۴			
A95	تمرکز همکاری‌ها بر پروژه‌های عملی مانند مدیریت شهری و توسعه گردشگری.	۳	۱۵	نهادهای فرهنگی و هنری، انجمن دوستدار محلی	فرهنگی اجتماعی
A96	فعال بودن شهرداری‌ها در شبکه‌های بین‌المللی شهرها.	۲			
A97	برگزاری جشنواره‌ها، رویدادهای هنری و بازدیدهای متقابل	۴			
A98	حضور گروه‌های موسیقی، هنری یا انجمن‌های محلی هر شهر در برنامه‌های شهر مقابل	۳			
A99	مشارکت مستقیم شهرداری پورتسموت و شهرداری ویتز در سازمان‌دهی دیدارها و رویدادها	۱			
A100	وجود کمیته‌ها یا انجمن‌های محلی دوستی	۳	۱۳	نهادهای فرهنگی و هنری، انجمن دوستدار محلی	فرهنگی اجتماعی
A101	سفرهای متقابل گروه‌های شهروندی (انجمن‌ها، باشگاه‌ها، جوانان)	۴			
A102	شباهت ساختاری دو شهر به‌عنوان شهرهای بندری تاریخی با اهمیت فرهنگی و اقتصادی	۴			
A103	وجود میراث فرهنگی و معماری ارزشمند و زمینه تبادل تجربیات در حوزه حفاظت میراث شهری	۳			

استاد و رول جزمویش	۲۰۲۳-۱۹۹۱	A104	همکاری در حوزه مدیریت بندر و توسعه گردشگری شهری	۲	نیادهای فرهنگی، آموزشی و اجتماعی، اقتصادی	فرهنگ و اقتصاد شهری	نمادین	تابآوری سیاسی، برکازی و پدیدههای فرهنگی و اجتماعی	بین دو شهر
		A105	مشارکت فعال دانشگاهها، مؤسسات فرهنگی و سازمانهای شهری در اجرای برنامههای مشترک	۴					
		A106	پشتیبانی فعال شهرداریها و مقامات محلی در توسعه	۲					
		A107	برگزاری رویدادهای فرهنگی، هنری و آموزشی به صورت مستمر	۳					
		A108	همکاری در حوزههای اقتصادی، آموزشی و اجتماعی	۳					
		A109	فعالتهایی که به افزایش آگاهی و تفاهم متقابل میان مردم دو شهر کمک می کند.	۱					
		A110	استمرار فعالتهای و توسعه روابط در بلندمدت	۳					
		A111	بهره گیری از روابط شهری به عنوان ابزار مهم در دیپلماسی	۲					
		A112	اجرای برنامههای مشترک در حوزه سلامت عمومی و مبارزه با بیماریها	۱					
		A113	نقش پررنگ انجمنها و نهادهای مدنی در پروژهها	۴					
سینمایی-جراره	۱۹۹۲	A114	همکاری میان دانشگاهها و مؤسسات آموزشی دو شهر	۳	نیادهای حوزه سلامت، نهادهای مردمی، جوامع محلی	صنعت، آموزش، سلامت	عملیاتی	پروژههای سلامت و تبادلات فرهنگی	
		A115	پشتیبانی نهادهای برای استمرار برنامهها و پروژهها	۲					
		A116	اجرای طرحهای مشترک برای بهبود شرایط زندگی و توانمندسازی جوامع محلی	۲					
		A117	استمرار همکاریها و تبادلات میان شهروندان دو شهر	۴					
		A118	تمرکز دو شهر بر همکاری در حوزه میراث فرهنگی، تاریخ شهری و فعالتهای هنری	۱					
لا سیرنا- کراکوف	۱۹۹۵	A119	مشارکت فعال مراکز فرهنگی، دانشگاهها و انجمنهای هنری در توسعه برنامههای مشترک	۵	نیادهای هنری، فرهنگی و میراث تاریخی	فرهنگی و آموزشی	عملیاتی	افزایش تبادل هنرمندان، پژوهشگران	
		A120	برگزاری جشنوارهها، نمایشگاههای هنری	۳					
		A121	حمایت مستمر شهرداریهای دو شهر از برنامههای تبادل فرهنگی	۸					
		A122	تمرکز هر دو شهر بر گردشگری کوهستانی و ورزشهای زمستانی	۳					
		A123	تجربه مشابه در مدیریت پیستهای اسکی، خدمات گردشگری و زیرساختهای فصلی.	۲					
بارکستی- کورشول	۱۹۹۸	A124	تبادل دانش در زمینه حفظ محیط زیست، کنترل ظرفیت گردشگران	۳	نیادهای محیط زیستی و گردشگری	گردشگری	عملیاتی	مراکز مشترک هنر و تفریح با بهره گیری از تجربیات	
		A125	شتیانی فعال شهرداریها از تداوم همکاری	۱					
		A126	توانایی حفظ همکاری با وجود نوسانات بازار گردشگری	۳					
		A127	تبادلات فرهنگی، هنری و آموزشی میان دانش آموزان و دانشگاهها	۱					
		A128	همکاری در زمینه گردشگری و نمایشگاههای فرهنگی ژاپنی در نیوزیلند	۲					
وینگتون- ساکاری	۱۹۹۸	A129	وجود کمیته رسمی خواهرخواندگی و برنامه ریزی سالانه	۳	نیادهای گردشگری، فرهنگی، جوامع محلی و آموزشی	گردشگری، هنری و آموزشی	عملیاتی	تقویت روابط آسیا-اقیانوسیه، تبادلات فرهنگی، آموزشی و اقتصادی	
		A130	مشارکت فعال جوامع محلی (انجمن دوستی ژاپن-نیوزیلند)	۴					
		A131	برنامههای داوطلبانه برای میزبانی، آموزش زبان و تعاملات جوانان	۱					
		A132	به روز شدن حوزههای همکاری متناسب با تحولات	۵					
		A133	تبادل دانش در حوزه اداره شهر، خدمات عمومی و برنامه ریزی شهری	۳					
فورتووت- مبادنه	۲۰۰۴	A134	اجرای برنامهها و ابتکارهای مشترک برای بهبود زیرساختها	۲	نیادهای خدمات عمومی، گروههای محلی و آموزشی	سلامت عمومی و بهداشت	عملیاتی	کلینیک مشترک مأموریتها، انسان دوستانه	
		A135	فرصتهای آموزشی و حرفهای برای شهروندان	۴					
		A136	کمک به ارتقای توان مدیریتی در سطح شهرداری	۲					
		A137	برگزاری برنامههای فرهنگی برای افزایش شناخت متقابل	۳					
		A138	نقش انجمنها و گروههای محلی در گسترش همکاری	۱					
		A139	ایجاد سازوکار رسمی برای برنامه ریزی و اجرای فعالتهای	۴					
		A140	نقش جامعه فیلیپینی مقیم سن آنتونیو در شکل گیری و تقویت ارتباطات اجتماعی و فرهنگی میان دو شهر.	۴					
سن آنتونیو- باگیو	۲۰۰۵	A141	تبادلات فرهنگی و هنری با هدف معرفی فرهنگ فیلیپینی و تگزاسی در رویدادهای شهری	۳	نیادهای اجتماعی، آموزشی، گردشگری شهری، اقتصادی	آموزش، سلامت، فرهنگ	عملیاتی	مأموریتهای سلامت، تبادل دانشگاهی	
		A142	برنامههای تبادل آموزشی و جوانان برای افزایش شناخت متقابل	۲					
		A143	نسلهای جدید دو شهر	۲					
		A143	همکاری در حوزه گردشگری شهری و معرفی ظرفیتهای	۲					

۲۰۰۷	ساتیاگو (شیلی) - پکن	A144	تعاملات اقتصادی محدود در سطح محلی	۲	۱۱	نهادهای مردمی، اقتصادی، فرهنگی، محلی	اقتصادی - فرهنگی	نمادین	گسترش همکاری‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری
		A145	هم‌راستایی منافع اقتصادی و تجاری دو شهر	۲					
		A146	حمایت و پشتیبانی مستمر دولت‌های محلی و همچنین همکاری در چارچوب روابط دیپلماتیک شیلی و چین	۳					
		A147	مکمل بودن ساختارهای اقتصادی، به‌ویژه در زمینه تجارت مواد معدنی	۲					
		A148	برگزاری منظم دیدارهای رسمی و تبادل هیئت‌های شهری برای توسعه همکاری‌های اقتصادی و فرهنگی	۴					
۲۰۱۵	شترن‌سن خوزه	A149	هر دو شهر به‌عنوان قطب‌های فناوری و نوآوری جهانی شناخته می‌شوند.	۱	۱۲	شرکت‌های فناوری، مراکز تحقیقاتی، اتاق‌های بازرگانی	نوآوری، سرمایه‌گذاری، اقلیم	راهبردی	مذاکرات اولیه برای همکاری هوش مصنوعی/اسبز
		A150	تعامل میان شرکت‌های فناوری، استارت‌آپ‌ها و مراکز تحقیق و توسعه.	۳					
		A151	حضور شرکت‌های بزرگ فناوری و سرمایه‌گذاران در همکاری‌ها.	۴					
		A152	تعامل میان دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی.	۱					
		A153	تمرکز همکاری‌ها بر اقتصاد دیجیتال، فناوری پیشرفته و شهر هوشمند.	۱					
۲۰۱۶	فرانکو دا روشا-	A154	ارتباط میان اتاق‌های بازرگانی، پارک‌های فناوری و مراکز نوآوری	۲	۱۷	نهادهای مردمی، اجتماعی، تاریخی و فرهنگی	فرهنگی و اجتماعی	نمادین	تقویت روابط فرهنگی جامعه ارنی در برزیل
		A155	حضور جامعه ارنی در برزیل و نقش آن در شکل‌گیری ارتباطات	۳					
		A156	استفاده از خواهرخواندگی برای تقویت هویت فرهنگی	۲					
		A157	برگزاری مراسم فرهنگی، نمایشگاه‌ها و برنامه‌های مشترک اجتماعی	۴					
		A158	مشارکت انجمن‌های فرهنگی و سازمان‌های مردم‌نهاد	۵					
۲۰۱۶	جوهور باهرو-چانگرو	A159	توسعه پروژه‌های آموزشی برای آشنایی شهروندان با فرهنگ و تاریخ دو جامعه.	۳	۱۸	نهادهای صنعتی و اقتصادی، و هیئت‌های اقتصادی مشترک	اقتصادی، صنعتی، فناوری	عملیاتی	افزایش همکاری‌های تجاری و سرمایه‌گذاری
		A160	وجود مناطق صنعتی و تولیدی قوی در هر دو شهر	۳					
		A161	حمایت سیاست‌های اقتصادی چین برای توسعه همکاری‌های شهری در قالب دیپلماسی شهری	۴					
		A162	موقعیت راهبردی جوهور باهرو در نزدیکی سنگاپور که آن را به مرکز مهم سرمایه‌گذاری تبدیل کرده است.	۲					
		A163	برگزاری نشست‌های تجاری و هیئت‌های اقتصادی مشترک	۴					
۲۰۱۸	کابو فریو-هوجو	A164	تمرکز همکاری بر پروژه‌های عملی اقتصادی و صنعتی به جای همکاری‌های صرفاً نمادین	۵	۱۴	نهادهای تجاری سرمایه‌گذاری و اقتصادی	سرمایه‌گذاری و اقتصادی	نمادین و راهبردی	پیوند گردشگری شهری و توسعه صنعتی بین دو شهر
		A165	ایجاد بستر برای جذب سرمایه‌گذاری چینی در حوزه زیرساخت	۴					
		A166	استفاده از خواهرخواندگی به‌عنوان ابزار تعامل مستقیم	۳					
		A167	برگزاری برنامه‌های فرهنگی و نمایشگاه‌های مشترک برای شناخت متقابل جوامع	۲					
		A168	معرفی ظرفیت‌های گردشگری ساحلی کابو فریو به بازار چین.	۱					
۲۰۱۸	فیروان-سمرفند	A169	انتقال تجربه در برنامه‌ریزی شهری، توسعه صنعتی و مدیریت شهری هوشمند.	۴	۱۷	نهادهای مذهبی و گردشگری، فرهنگی و تاریخی	گردشگری و میراث فرهنگی	عملیاتی	توسعه گردشگری فرهنگی و مذهبی
		A170	گسترش روابط فرهنگی میان آسیای مرکزی و شمال آفریقا	۵					
		A171	اشتراکات تمدنی و تاریخی در جهان اسلام	۴					
		A172	همکاری در حفاظت از میراث فرهنگی و معماری تاریخی	۳					
		A173	توسعه گردشگری مذهبی و فرهنگی	۲					
۲۰۱۸	سوسه-وهای	A174	تبادل علمی میان دانشگاه‌ها و مراکز مطالعات اسلامی	۱	۱۴	نهادهای گردشگری، فرهنگی و ساحلی	اقتصادی/تجاری	عملیاتی	توسعه همکاری گردشگری
		A175	برگزاری جشنواره‌ها و برنامه‌های فرهنگی مشترک (جشنواره‌های فرهنگی و اسلامی)	۲					
		A176	همکاری در توسعه گردشگری ساحلی و دریایی	۳					
		A177	تقویت روابط تجاری و سرمایه‌گذاری بین شهری	۴					
		A178	دیپلماسی شهری میان شهرداری‌ها	۲					
۲۰۱۹	پورتو مورالوس-	A179	تبادل تجربیات در مدیریت بنادر و شهرهای ساحلی	۱	۱۴	نهادهای گردشگری و فرهنگی	گردشگری	راهبردی	همکاری گردشگری
		A180	برگزاری رویدادهای فرهنگی مشترک	۴					
		A181	تبادل دانش شهروندی بین شهروندان شهر	۴					
		A182	تمرکز هر دو شهر بر اقتصاد گردشگری و توسعه پایدار شهری.	۲					
۲۰۱۹		A183	حمایت دولت‌های محلی برای گسترش همکاری‌های بین‌المللی.	۳	۴				
		A184	تقویت ارتباطات فرهنگی و آموزشی بین دو شهر.	۴					

پوئینا - کارناخا	۲۰۱۹	A185	تبادل تجربه در نوآوری شهری و توسعه اقتصادی محلی.	۱	نهادهای اقتصادی، میراث فرهنگی، گردشگری، فرهنگی، عملیاتی
		A186	هر دو شهر دارای میراث جهانی یونسکو و اقتصاد گردشگری قوی هستند.	۵	
		A187	برگزاری برنامه‌های فرهنگی و نمایشگاه‌های مشترک.	۲	
		A188	تبادل تجربیات در مدیریت میراث فرهنگی و بافت تاریخی	۶	
		A189	شباهت ساختار شهری و نیاز مشترک به حفاظت از بافت تاریخی.	۳	
پراگ / تاییه جایگزین	۲۰۲۰	A190	اشتراک در ارزش‌های دموکراتیک و حکمرانی شهری شفاف	۳	نهادهای سیاسی، اتاق‌های بازرگانی، نوآوری، فرهنگ و حوزه دیپلماسی
		A191	هم‌راستایی نهادی در سیاست‌های شهری	۲	
		A192	نقش فعال شهرداران و شوراهای شهری در پیشبرد روابط	۱	
		A193	همکاری در حوزه فناوری، نوآوری و استارت‌آپ‌ها	۳	
		A194	ارتباط میان اتاق‌های بازرگانی و بخش خصوصی	۲	
		A195	توان مدیریت شهری در حفظ رابطه علیرغم فشارهای سیاسی خارجی	۱	
		A196	گذار سیاسی و فرصت تاریخی پس از جنگ سرد	۱	
شیانگو-مسکو	۲۰۲۲-۱۹۹۷	A197	حمایت مدیریت شهری دو طرف	۲	نهادهای دانشگاهی، فرهنگی و آموزشی
		A198	تمرکز بر دیپلماسی فرهنگی	۲	
		A199	تبادلات آموزشی و دانشگاهی	۱	
		A200	استفاده از شهرها به‌عنوان کانال اعتمادسازی	۳	
		A201	استقلال نسبی دیپلماسی شهری از سطح ملی	۱	
		A202	اشتراک هویت فرهنگی و تاریخی	۳	
شفشاون - دژون	۲۰۲۳	A203	تمرکز بر گردشگری فرهنگی و پایدار	۲	نهادهای فرهنگی و ذهنی، گردشگری و تاریخی
		A204	حمایت نهادهای محلی و شهرداری‌ها	۱	
		A205	توسعه همکاری‌های فرهنگی و هنری	۴	
			(برگزاری مراسم فرهنگی بومی و آشنایی فرهنگی)		
		A206	حفاظت از میراث تاریخی و معماری	۳	
		A207	هم‌راستایی اقتصادی و نقش هر دو شهر به‌عنوان مراکز مهم منطقه‌ای	۳	
راپا - گوانگژو	۲۰۲۵	A208	حمایت سیاسی و تقویت روابط ملی میان چین و مراکش	۲	نهادهای اقتصادی، تجاری، نهادهای فناوری
		A209	ظرفیت بالای گوانگژو در انتقال فناوری و تجربه مدیریت شهری	۴	
		A210	وجود سازوکار فعال دیپلماسی شهری و تبادل هیئت‌های رسمی	۵	
		A211	تمرکز بر پروژه‌های عملی در حوزه تجارت	۲	
		A212	استمرار تعاملات نهادی میان شهرداری‌ها	۳	

تحلیل داده‌های حاصل از مطالعات موردی شامل ۵۱۸ مفهوم و کدگذاری ۲۱۲ مضمون پایه نشان داد که مفاهیم استخراج شده را می‌توان در قالب ۹ مضمون سازمان‌دهنده طبقه‌بندی کرد. این مضامین سازمان‌دهنده به‌عنوان سطح میانی تحلیل، مجموعه‌ای از مضامین پایه با محتوای مفهومی مشابه را در بر می‌گیرند و چارچوبی منسجم برای تبیین ابعاد مختلف روابط خواهرخواندگی شهری فراهم می‌کنند. بر این اساس، کدهای استخراج شده در نه حوزه اصلی شامل دیپلماسی فرهنگی و حافظه تاریخی شهری، همکاری‌های اقتصادی و تجاری، تبادلات علمی و آموزشی، حکمرانی و نهادینه‌سازی همکاری‌های شهری، مشارکت اجتماعی و شبکه‌سازی مردمی، گردشگری و مدیریت رویدادهای شهری، نوآوری فناورانه و اقتصاد سبز شهری، تاب‌آوری شهری و مدیریت بحران، و هم‌گرایی هویتی و اجتماعی سازمان‌دهی شدند (جدول ۳).

جدول ۳. توزیع فراوانی مضامین سازمان‌دهنده استخراج شده از تجارب جهانی خواهرخواندگی شهری بر اساس حوزه موضوعی

مضامین سازمان‌دهنده	نوع دیپلماسی	کد مضمون پایه (پشتیبان)
ترویج دیپلماسی فرهنگی و تقویت حافظه جمعی شهری	دیپلماسی فرهنگی	A1, A2, A3, A4, A8, A9, A15, A21, A27, A30, A36, A40, A43, A50, A58, A68, A71, A72, A73, A74, A76, A77, A80, A81, A85, A91, A97, A98, A107, A118, A119, A120, A121, A127, A137, A138, A156, A157, A159, A167, A171, A172, A173, A175, A180, A184, A187, A188, A198, A202, A203, A205, A206
توسعه همکاری‌های اقتصادی و ارتقای دیپلماسی تجاری شهری	دیپلماسی اقتصادی	A22, A24, A25, A26, A35, A47, A66, A82, A84, A87, A93, A104, A143, A144, A145, A147, A160, A163, A164, A177, A185, A194, A207, A211
تقویت تبادلات علمی، آموزشی و دانشگاهی میان شهرها	دیپلماسی آموزشی	A12, A20, A32, A37, A48, A63, A67, A86, A99, A114, A135, A142, A152, A174, A199

A5, A13, A23, A33, A38, A39, A45, A54, A56, A59, A62, A65, A78, A83, A88, A96, A106, A115, A125, A133, A139, A146, A148, A161, A178, A183, A191, A192, A195, A197, A210, A212	ارتقای حکمرانی شهری و نهادینه‌سازی همکاری‌های بین‌شهری	دیپلماسی حکمرانی
A6, A10, A11, A18, A49, A53, A69, A100, A101, A105, A113, A130, A140, A155, A158, A181, A200, A204	توسعه شبکه‌سازی اجتماعی و مشارکت شهروندی در عرصه بین‌المللی	دیپلماسی فرهنگی
A41, A42, A44, A64, A94, A123, A126, A168, A176, A182, A186	رونق گردشگری پایدار و مدیریت هوشمند رویدادهای شهری	دیپلماسی گردشگری
A51, A132, A134, A149, A150, A151, A153, A154, A169, A193	نوآوری فناوریانه و پیشگامی در دیپلماسی اقتصاد سبز شهری	دیپلماسی سبز
A19, A70, A112, A124	تاب‌آوری شهری، مدیریت ریسک و توسعه ظرفیت‌های مقابله با بحران	دیپلماسی مدیریت بحران
A7, A28, A29, A31, A46, A52, A55, A57, A61, A75, A109, A117, A131, A141, A170, A190, A201, A208, A209	تعمیق همبستگی اجتماعی، هم‌گرایی هویتی و انسجام فرهنگی	دیپلماسی فرهنگی

نخستین مضمون، ترویج دیپلماسی فرهنگی و تقویت حافظه جمعی شهری است که بیشترین فراوانی را در میان کدها به خود اختصاص داده و نشان می‌دهد ریشه‌دارترین و پایدارترین شکل تعامل بین شهرها بر بنیان اشتراکات فرهنگی، تاریخی و میراث مشترک بنا شده است. این مضمون عمدتاً در سطح «دیپلماسی نمادین» فعال است و نقش پیونددهنده و مشروعیت‌بخش برای سایر همکاری‌ها را ایفا می‌کند. مضمون دوم، توسعه همکاری‌های اقتصادی و ارتقای دیپلماسی تجاری شهری است که بیانگر گذار تعاملات از سطح نمادین به سطح «عملیاتی و راهبردی» بوده و شهرها را به سمت افزایش سرمایه‌گذاری مشترک، فرصت‌های تجاری و پروژه‌های زیرساختی سوق می‌دهد.

مضمون سوم، تبادلات علمی، آموزشی و دانشگاهی است که یکی از ستون‌های اصلی تقویت ظرفیت‌های انسانی و انتقال دانش میان شهرها را تشکیل می‌دهد. این مضمون در سطح «دیپلماسی عملیاتی» عمل کرده و با ایجاد پیوندهای دانشگاهی، پژوهشی و مهارتی، به ارتقای قابلیت‌های بلندمدت شبکه خواهرخواندگی کمک می‌کند. مضمون چهارم، ارتقای حکمرانی شهری و نهادینه‌سازی همکاری‌هاست که به سازوکارهای مدیریتی، توافق‌نامه‌های رسمی، کمیته‌های مشترک و چارچوب‌های نهادی همکاری اشاره دارد. این مضمون که میان دیپلماسی نمادین و راهبردی حرکت می‌کند، شالوده سازمانی لازم برای پایداری روابط را فراهم می‌سازد. مضمون پنجم، مشارکت شهروندی و شبکه‌سازی اجتماعی است که بر نقش جوامع محلی، انجمن‌ها و بخش مردم‌نهاد در پویایی روابط خواهرخواندگی تأکید دارد. این سطح از تعامل نشان می‌دهد که پایداری روابط میان شهرها تنها با اراده مدیران شهری ممکن نیست و مشارکت اجتماعی یک محرک کلیدی برای تعمیق همکاری‌ها به شمار می‌رود. در مضمون ششم، گردشگری و مدیریت رویدادهای شهری به‌عنوان یکی از حوزه‌های مهم دیپلماسی شهری، روابط خواهرخواندگی را در سطح عملیاتی تقویت کرده و به تبادل فرهنگی، رونق اقتصادی و تثبیت برند شهری کمک می‌کند.

مضمون هفتم، نوآوری فناوریانه و دیپلماسی اقتصاد سبز است که چرخش جدیدی در روابط خواهرخواندگی معاصر را نشان می‌دهد؛ جایی که شهرها از این روابط به‌عنوان بستری برای تبادل فناوری‌های نو، اقتصاد پاک و نوآوری شهری استفاده می‌کنند. این مضمون نمایانگر بالاترین سطح «دیپلماسی راهبردی» است و بیش از هر حوزه دیگری آینده‌محور و مسئله‌محور است. مضمون هشتم، تاب‌آوری شهری و مدیریت بحران است که به‌ویژه در دوره پساکرونا اهمیت یافته است و نشان می‌دهد که همکاری‌های بین‌شهری می‌تواند به اشتراک تجربه، ارتقای مدیریت بحران و توسعه ظرفیت‌های ریسک کمک کند. در نهایت، مضمون نهم، تعمیق همبستگی اجتماعی و هم‌گرایی هویتی است که بار دیگر تأکید می‌کند رویکردهای فرهنگی و اجتماعی در قلب روابط خواهرخواندگی قرار دارند. این مضمون بیانگر آن است که روابط موفق، علاوه بر منافع اقتصادی و تکنیکی، باید بر احساس مشترک هویت، همبستگی و نزدیکی اجتماعی نیز بنا شود. در مجموع، تحلیل مضامین سازمان‌دهنده نشان می‌دهد که روابط خواهرخواندگی موفق زمانی شکل می‌گیرد که دیپلماسی نمادین (هویت‌ساز)، دیپلماسی عملیاتی (پروژه‌محور) و دیپلماسی راهبردی (توسعه‌محور) به شکل مکمل در کنار هم قرار گیرند. این الگوی چندسطحی، شهرها را قادر می‌سازد تا از تعاملات نمادین اولیه عبور کرده و به

سمت شبکه‌های پایدار و مؤثر همکاری در حوزه‌های اقتصادی، فناورانه، اجتماعی و محیطی حرکت کنند. تحلیل مضامین ۱۸ سازمان‌دهنده نشان می‌دهد که یافته‌های پژوهش با منطق حکمرانی چندسطحی و شبکه‌های سیاستی همخوانی قابل توجهی دارند. حضور همزمان مضامینی نظیر حکمرانی شهری، مشارکت اجتماعی، تبادلات علمی، همکاری‌های اقتصادی و شبکه‌سازی شهروندی نشان می‌دهد که موفقیت روابط خواهرخواندگی صرفاً حاصل تعامل میان دو شهرداری نیست، بلکه نتیجه مشارکت شبکه‌ای مجموعه‌ای از بازیگران در سطوح مختلف محلی، ملی و بین‌المللی است. از این منظر، روابط خواهرخواندگی را می‌توان نوعی سازوکار حکمرانی چندسطحی دانست که در آن دیپلماسی شهری از طریق شبکه‌های همکاری میان بازیگران مختلف تحقق می‌یابد.

بحث

در این بخش، یافته‌های حاصل از تحلیل مضامین تجارب موفق جهانی در حوزه روابط خواهرخواندگی شهری مورد تفسیر و کاربردی‌سازی قرار می‌گیرد. بدین منظور، نتایج پژوهش در دو سطح مورد بحث قرار گرفته است. نخست، مضامین استخراج‌شده در بستر نهادی و مدیریتی شهر تهران مورد ارزیابی قرار می‌گیرند تا میزان اهمیت، اولویت و قابلیت اجرای آن‌ها در شرایط کنونی مدیریت شهری تهران مشخص شود. دوم، بر اساس الگوی به‌دست‌آمده از تجارب جهانی و نتایج تحلیل بافتاری تهران، چارچوبی مفهومی برای تبیین روند تدریجی توسعه روابط خواهرخواندگی شهری ارائه می‌شود. به این ترتیب، بخش بحث و تفسیر یافته‌ها در دو زیربخش «تحلیل بافتاری تهران و دلالت‌های سیاستی» و «مدل فرایندی توسعه روابط خواهرخواندگی شهری» سازمان‌دهی شده است.

۱. تحلیل بافتاری تهران و دلالت‌های سیاستی: در این بخش، میزان اهمیت و قابلیت اجرای هر یک از مضامین سازمان‌دهنده در شرایط کنونی شهر تهران بر اساس قضاوت یک پل خبرگی متشکل از ۱۲ نفر از متخصصان حوزه دیپلماسی شهری، مدیریت شهری و برنامه‌ریزی شهری مورد ارزیابی قرار گرفته است. هدف از این ارزیابی، اولویت‌بندی مضامین استخراج‌شده از تجارب بین‌المللی در چارچوب شرایط نهادی و اجرایی تهران و سنجش امکان‌پذیری نسبی آن‌ها در مرحله فعلی توسعه روابط خواهرخواندگی شهری است. داده‌ها با استفاده از مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای از ۱ تا ۵ گردآوری شد و میانگین امتیاز هر مضمون محاسبه گردید. برای تحلیل داده‌ها نیز از آزمون فریدمن به‌عنوان یک روش ناپارامتریک رتبه‌بندی استفاده شد. بدیهی است که این تحلیل ماهیت اکتشافی دارد و نتایج آن به‌منزله تعمیم به کل جامعه متخصصان تلقی نمی‌شود. علاوه بر تحلیل کمی، برای هر مضمون مجموعه‌ای از پیشنهاد‌های سیاستی و اجرایی متناسب با شرایط شهر تهران نیز ارائه شده است.

جدول ۴. ارزیابی مضامین سازمان‌دهنده روابط خواهرخواندگی برای شهر تهران

مضمون سازمان‌دهنده	میانگین امتیاز (۱ تا ۵)	میانگین امتیاز فریدمن	میانگین رتبه فریدمن	پیشنهاد سیاستی برای تهران
دیپلماسی فرهنگی و تقویت حافظه تاریخی شهری	۴,۶۰	۷,۹۲	۱	بهره‌گیری از ظرفیت موزه‌ها و جشنواره‌های فرهنگی بین‌المللی برای ایجاد هویت مشترک شهری و تقویت برند فرهنگی تهران. ایجاد هفته‌های فرهنگی مشترک میان تهران و شهرهای خواهرخوانده با محوریت هنر، موسیقی و میراث فرهنگی. توسعه برنامه‌های تبادل هنرمندان، نمایشگاه‌های هنری مشترک و پروژه‌های فرهنگی میان شهری.
تبادلات علمی، آموزشی و دانشگاهی	۴,۴۲	۷,۲۳	۲	گسترش همکاری میان دانشگاه‌های تهران با مؤسسات علمی شهرهای خواهرخوانده؛ برنامه‌های تبادل استاد و دانشجو و یادگیری شهری. ایجاد شبکه پژوهشی مشترک میان دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی شهرهای خواهرخوانده در حوزه مدیریت شهری. برگزاری کنفرانس‌ها و کارگاه‌های علمی مشترک در زمینه نوآوری شهری، برنامه‌ریزی شهری و توسعه پایدار.

همکاری‌های اقتصادی و دیپلماسی تجاری شهری	۴,۲۰	۶,۶۱	۳	ایجاد اتاق‌های مشترک تجارت شهری، نمایشگاه‌های اقتصادی میان شهری و حمایت از صنایع خلاق شهری با محوریت خواهرشهرها. توسعه پلتفرم‌های دیجیتال برای معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری شهری میان شهرهای خواهرخوانده. ایجاد برنامه‌های حمایت از استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوآور با مشارکت شهرهای همکار.
گردشگری و مدیریت رویدادهای شهری	۳,۹۸	۵,۹۸	۴	استفاده از رویدادهای فرهنگی، ورزشی و نمایشگاهی برای ارتقای گردشگری بین‌شهری و تقویت تصویر جهانی تهران. طراحی بسته‌های گردشگری مشترک میان تهران و شهرهای خواهرخوانده برای جذب گردشگران بین‌المللی. همکاری در برگزاری فستیوال‌ها و رویدادهای بین‌المللی شهری با مشارکت شهرهای همکار.
حکمرانی شهری و نهادهای همکاری‌ها	۳,۷۵	۵,۳۶	۵	تشکیل دفتر یا دبیرخانه دائمی امور خواهرخواندگی زیرمجموعه شهرداری تهران و تدوین برنامه راهبردی روابط بین‌شهری. تدوین چارچوب ارزیابی عملکرد و شاخص‌های سنجش موفقیت همکاری‌های خواهرخواندگی.
مشارکت اجتماعی و شبکه‌سازی شهروندی	۳,۵۵	۴,۷۲	۶	استفاده از ظرفیت سازمان مردم‌نهاد و انجمن‌های مردمی در تحقق پروژه‌های فرهنگی و محیط‌زیستی مشترک میان شهرهای همکار.
تاب‌آوری شهری و همکاری در مدیریت بحران	۳,۳۳	۴,۰۸	۷	توسعه طرح‌های تبادل تجربه در مدیریت بحران و بلایای طبیعی، ویژه شهرهای دارای شرایط اقلیمی مشابه. ایجاد شبکه تبادل داده و تجربه میان شهرها برای مدیریت ریسک و کاهش آسیب‌پذیری شهری.
نوآوری فناوریانه و اقتصاد سبز شهری	۳,۱۲	۴,۵۱	۸	انقصاد تفاهم‌نامه‌های دوجانبه برای همکاری در پروژه‌های شهر هوشمند و توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر.
هم‌گرایی هویتی و دیپلماسی اجتماعی	۲,۹۵	۲,۵۹	۹	تمرکز بر پروژه‌های مشترک فرهنگی میان شهروندان (هنر خیابانی، نمایشگاه‌های دوجانبه) برای تعمیق حمایت از تولیدات رسانه‌ای و فرهنگی مشترک برای تقویت شناخت متقابل و هم‌گرایی هویتی شهروندان.

آزمون فریدمن نشان داد تفاوت میان مضامین سازمان‌دهنده از نظر امتیاز خبرگان معنادار است ($p < 0.05$). این امر بیانگر آن است که تفاوت در رتبه‌بندی مضامین صرفاً تصادفی نبوده و الگوی مشخصی از اولویت‌بندی در میان خبرگان وجود دارد. همچنین مقدار ضریب توافق کندال نشان‌دهنده سطح متوسط تا نسبتاً مطلوب هم‌گرایی در دیدگاه خبرگان است که بیانگر انسجام قابل قبول در ارزیابی‌ها می‌باشد. بر این اساس، سه مضمون نخست (فرهنگی، علمی و اقتصادی) در شرایط کنونی شهر تهران دارای اولویت اجرایی بالاتر بوده و مضامین مرتبط با نوآوری فناوریانه، تاب‌آوری و هم‌گرایی هویتی در افق بلندمدت توسعه روابط خواهرخواندگی قابل پیگیری هستند.

نتایج جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که در میان ۹ مضمون سازمان‌دهنده، دیپلماسی فرهنگی و تقویت حافظه تاریخی شهری با میانگین امتیاز ۴/۶۰ و میانگین رتبه ۷/۹۲ در جایگاه نخست قرار گرفته است. این یافته نشان می‌دهد که از دید خبرگان، مؤثرترین و فوری‌ترین حوزه برای آغاز یا تقویت روابط خواهرخواندگی تهران، حوزه فرهنگی است؛ زیرا این حوزه کمترین هزینه نهادی، بیشترین ظرفیت نمادین و بالاترین قابلیت ایجاد اعتماد متقابل میان شهرها را دارد. در همین راستا، بهره‌گیری از موزه‌ها، جشنواره‌های فرهنگی بین‌المللی، هفته‌های فرهنگی مشترک و تبادل هنرمندان می‌تواند به‌عنوان ابزارهای عملی این رویکرد به کار گرفته شود. در رتبه دوم، تبادلات علمی، آموزشی و دانشگاهی با میانگین امتیاز ۴/۴۲ و رتبه ۷/۲۳ قرار دارد. این نتیجه بیانگر آن است که خبرگان، همکاری‌های دانشگاهی و علمی را یکی از مهم‌ترین مسیرهای نهادینه‌سازی روابط خواهرخواندگی در تهران ارزیابی کرده‌اند. ایجاد شبکه‌های پژوهشی مشترک، تبادل استاد و دانشجو و توسعه همکاری میان دانشگاه‌های تهران و دانشگاه‌های شهرهای خواهرخوانده می‌تواند به تعمیق روابط و افزایش پایداری آن‌ها کمک کند. در رتبه سوم، همکاری‌های اقتصادی و دیپلماسی تجاری شهری با میانگین امتیاز ۴/۲۰ و رتبه ۶/۶۱ قرار گرفته است. این مضمون نشان می‌دهد که از نظر خبرگان، روابط

خواهرخواندگی زمانی از سطح نمادین فراتر می‌رود که به منافع اقتصادی قابل لمس نیز متصل شود. در این زمینه، تشکیل ۲۰ اتاق‌های مشترک تجارت شهری، برگزاری نمایشگاه‌های اقتصادی میان‌شهری و ایجاد پلتفرم‌های دیجیتال برای سرمایه‌گذاری شهری می‌تواند نقش مهمی در تقویت این بعد از روابط ایفا کند.

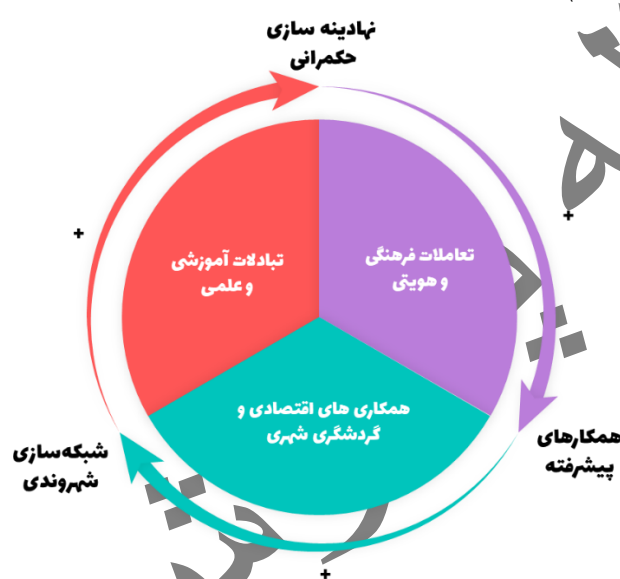
در رتبه چهارم، گردشگری و مدیریت رویدادهای شهری با میانگین امتیاز ۳/۹۸ و رتبه ۵/۹۸ قرار دارد. این نتیجه نشان می‌دهد که گردشگری شهری، به‌ویژه از طریق رویدادهای فرهنگی، ورزشی و نمایشگاهی، می‌تواند به‌عنوان یک پیشران مکمل برای گسترش روابط خواهرخواندگی عمل کند و زمینه دیده‌شدن متقابل شهرها را فراهم سازد. در رتبه پنجم، حکمرانی شهری و نهادهای همکاری‌ها با میانگین امتیاز ۳/۷۵ و رتبه ۵/۳۶ قرار دارد. اهمیت این مضمون نشان می‌دهد که روابط خواهرخواندگی بدون سازوکار نهادی پایدار، از سطح توافقات مقطعی و تشریفاتی فراتر نمی‌رود. از این‌رو، تشکیل دبیرخانه دائمی امور خواهرخواندگی در شهرداری تهران و تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد می‌تواند به نهادهای همکاری این روابط کمک کند. در رتبه ششم، مشارکت اجتماعی و شبکه‌سازی شهروندی با میانگین امتیاز ۳/۵۵ و رتبه ۴/۷۲ قرار دارد. این یافته بیانگر آن است که مشارکت نهادهای مدنی، انجمن‌های فرهنگی و سازمان‌های مردم‌نهاد می‌تواند روابط بین‌شهری را از سطح روابط رسمی میان مدیران شهری به سطح تعاملات اجتماعی و مردمی ارتقا دهد.

در رتبه هفتم، تاب‌آوری شهری و همکاری در مدیریت بحران با میانگین امتیاز ۳/۳ و رتبه ۴/۰۸ قرار دارد. این مضمون نشان می‌دهد که هرچند همکاری در حوزه بحران و تاب‌آوری از نظر راهبردی مهم است، اما در شرایط کنونی تهران هنوز در اولویت‌های نخست قرار ندارد و نیازمند زیرساخت‌های اجرایی و هماهنگی نهادی بیشتری است. در رتبه هشتم، نوآوری فناورانه و اقتصاد سبز شهری با میانگین امتیاز ۳/۱ و رتبه ۳/۵۱ قرار گرفته است. این یافته حاکی از آن است که هرچند این حوزه‌ها در افق بلندمدت اهمیت دارند، اما از نظر خبرگان برای مرحله فعلی روابط خواهرخواندگی تهران هنوز در سطح اولویت‌های اجرایی قرار ندارند و بیشتر جنبه تکمیلی دارند.

در نهایت، هم‌گرایی هویتی و دیپلماسی اجتماعی با میانگین امتیاز ۲/۹۵ و رتبه ۲/۵۹ پایین‌ترین جایگاه را به خود اختصاص داده است. این امر می‌تواند نشان‌دهنده آن باشد که در شرایط کنونی، خبرگان تحقق این نوع هم‌گرایی را دشوارتر و کمتر عملیاتی ارزیابی کرده‌اند، هرچند در سطح نظری همچنان بخشی مهم از فرایند توسعه روابط خواهرخواندگی به‌شمار می‌رود. آزمون فریدمن نیز نشان داد که تفاوت میان مضامین سازمان‌دهنده از نظر میزان اهمیت و قابلیت اجرا معنادار است. این نتیجه بیانگر آن است که همه مضامین در یک سطح از آمادگی یا اولویت قرار ندارند و باید در طراحی سیاست‌های شهری، ترتیبی سلسله‌مراتبی برای اجرا در نظر گرفته شود. همچنین ضریب توافق کندانال نشان داد که میزان هم‌گرایی دیدگاه خبرگان در سطحی متوسط تا نسبتاً مطلوب قرار دارد و بنابراین می‌توان این الگوی اولویت‌بندی را مبنای مناسبی برای سیاست‌گذاری مرحله‌ای در حوزه روابط خواهرخواندگی تهران دانست.

۲. مدل فرایندی توسعه روابط خواهرخواندگی شهری: یافته‌های حاصل از تحلیل تجارب موفق جهانی و نیز ارزیابی بافت تهران نشان می‌دهد که روابط خواهرخواندگی شهری را نمی‌توان صرفاً به‌صورت مجموعه‌ای از حوزه‌های همکاری مستقل و هم‌عرض فهم کرد؛ بلکه این روابط در عمل در قالب یک فرایند تدریجی و مرحله‌ای شکل می‌گیرند. در این فرایند، برخی مضامین نقش آغازگر دارند و برخی دیگر در مراحل پیشرفته‌تر و پس از شکل‌گیری اعتماد، شناخت متقابل و نهادهای همکاری قابل تحقق می‌شوند. به بیان دیگر، مسیر توسعه روابط خواهرخواندگی از سطح تعاملات نمادین و هویتی آغاز شده و به تدریج به سمت همکاری‌های نهادی، تخصصی و راهبردی حرکت می‌کند. بر این اساس، می‌توان مدل فرایندی توسعه روابط خواهرخواندگی شهری را در چهار مرحله اصلی صورت‌بندی کرد. در مرحله نخست، تعاملات فرهنگی و هویتی قرار دارند که شامل دیپلماسی فرهنگی، حافظه تاریخی شهری، تبادل هنرمندان و برگزاری رویدادهای فرهنگی مشترک است. این مرحله نقش زمینه‌ساز دارد و بستر اعتماد و شناخت اولیه میان شهرها را فراهم می‌کند. در مرحله دوم، تبادلات علمی و آموزشی به‌عنوان سطحی عمیق‌تر از همکاری شکل می‌گیرد. در این مرحله، دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و شبکه‌های علمی میان شهرها وارد تعامل می‌شوند و روابط از سطح نمادین به سطح دانشی ارتقا می‌یابد.

مرحله سوم، همکاری‌های اقتصادی، گردشگری و خدمات شهری است. در این سطح، روابط خواهرخواندگی از حوزه‌های ۲۱ نرم فرهنگی و علمی فراتر می‌رود و به منافع ملموس شهری متصل می‌شود. تشکیل اتاق‌های مشترک تجارت شهری، توسعه رویدادهای گردشگری و همکاری در جذب سرمایه‌گذاری از اجزای این مرحله به‌شمار می‌رود. در مرحله چهارم، نهادینه‌سازی حکمرانی شهری و همکاری‌های پیشرفته قرار دارد. در این مرحله، روابط خواهرخواندگی از یک تعامل دوره‌ای به یک سازوکار پایدار، دارای دبیرخانه، برنامه مشترک و شاخص‌های ارزیابی عملکرد تبدیل می‌شود و ظرفیت ورود به حوزه‌هایی مانند تاب‌آوری شهری، نوآوری فناورانه و اقتصاد سبز نیز فراهم می‌گردد. بنابراین، مدل فرایندی پیشنهادی نشان می‌دهد که توسعه روابط خواهرخواندگی شهری یک مسیر خطی ساده نیست، بلکه فرایندی تدریجی، انباشتی و وابسته به سطح اعتماد و ظرفیت نهادی است. این مدل می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای طراحی مرحله‌ای سیاست‌های شهری در تهران مورد استفاده قرار گیرد؛ به‌گونه‌ای که ابتدا بر حوزه‌های کم‌هزینه‌تر و اعتمادساز مانند فرهنگ و آموزش تمرکز شود و سپس همکاری‌ها به سمت حوزه‌های نهادی و راهبردی گسترش یابد (شکل شماره ۱۱).

شکل ۱۱. مدل فرایندی توسعه روابط خواهرخواندگی شهری

نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش تحلیل تجارب موفق جهانی در حوزه روابط خواهرخواندگی شهری و بازنمایی در سیاست‌های دیپلماسی شهری تهران بر اساس این تجارب بود. در این راستا، با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون، مهم‌ترین مضامین شکل‌دهنده روابط موفق میان شهرهای خواهرخوانده استخراج شد و سپس قابلیت اجرا و اولویت آن‌ها در بستر نهادی و مدیریتی شهر تهران با استفاده از نظر یک پنل خبرگی مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که دیپلماسی شهری می‌تواند از یک مفهوم نمادین و تشریفاتی فراتر رفته و به ابزاری عملی برای توسعه پایدار شهری و ارتقای جایگاه بین‌المللی تهران تبدیل شود. نتایج نشان داد که موفقیت روابط خواهرخواندگی نه در تعداد توافق‌نامه‌ها، بلکه در عمق و کیفیت همکاری‌های فرهنگی، علمی و اقتصادی نهفته است. بر این اساس، حوزه‌هایی مانند دیپلماسی فرهنگی، تبادلات علمی و همکاری‌های اقتصادی از دید خبرگان دارای بالاترین اولویت اجرایی برای توسعه روابط بین‌شهری تهران هستند. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که توسعه روابط خواهرخواندگی شهری فرایندی تدریجی و مرحله‌ای است که از تعاملات فرهنگی و هویتی آغاز شده و در ادامه از طریق همکاری‌های علمی، اقتصادی و نهادی به سطوح پیشرفته‌تری از همکاری میان شهرها منتهی می‌شود.

از منظر نظری، این پژوهش با ترکیب تحلیل تجارب جهانی و ارزیابی بافت محلی تهران، تلاش کرده است چارچوبی مفهومی

۲۲
برای تبیین فرایند توسعه روابط خواهرخواندگی شهری ارائه دهد. مدل فرایندی پیشنهادی نشان می‌دهد که مضامین مختلف همکاری میان شهرها در یک مسیر تدریجی و انباشتی شکل می‌گیرند و برخی حوزه‌ها نقش آغازگر و اعتمادساز داشته و برخی دیگر در مراحل پیشرفته‌تر همکاری قابل تحقق هستند. این چارچوب می‌تواند به غنای ادبیات دیپلماسی شهری و مطالعات روابط بین‌شهری کمک کند و مبنایی مفهومی برای تحلیل سیاست‌های شهری در زمینه همکاری‌های فراملی فراهم آورد.

در سطح کاربردی و سیاستی، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مدیریت شهری تهران برای بهره‌گیری مؤثر از ظرفیت روابط خواهرخواندگی لازم است از رویکرد صرفاً نمادین فاصله گرفته و این روابط را در قالب برنامه‌های عملی و پروژه‌محور ساماندهی کند. در این راستا، ایجاد سازوکارهای نهادی پایدار مانند دبیرخانه دائمی روابط بین‌شهری، تقویت همکاری میان دانشگاه‌ها و نهادهای علمی شهرهای خواهرخوانده، توسعه رویدادهای فرهنگی و گردشگری مشترک، و ایجاد بسترهای همکاری اقتصادی و نوآورانه می‌تواند به تقویت کارکردهای عملی دیپلماسی شهری تهران کمک کند. چنین رویکردی می‌تواند زمینه انتقال دانش مدیریتی، یادگیری سیاستی و گسترش شبکه‌های همکاری میان شهرها را نیز فراهم سازد.

با وجود این، پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز مواجه بوده است. از جمله مهم‌ترین محدودیت‌ها می‌توان به اتکای تحلیل بافتاری تهران بر نظریه پل خبرگی محدود و همچنین محدود بودن داده‌های تجربی در زمینه عملکرد واقعی روابط خواهرخواندگی تهران اشاره کرد. از این رو، نتایج این پژوهش بیشتر ماهیتی اکتشافی داشته و می‌تواند مبنایی برای مطالعات تکمیلی در این حوزه باشد.

بر این اساس، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده، تحلیل شبکه‌ای روابط بین‌شهری تهران، بررسی نقش کنشگران غیردولتی در دیپلماسی شهری، و مطالعه تطبیقی تجربه سایر کلان‌شهرها در مدیریت روابط خواهرخواندگی مورد توجه قرار گیرد. همچنین توسعه مدل‌های تحلیلی برای سنجش اثرات اقتصادی، فرهنگی و مدیریتی روابط بین‌شهری می‌تواند به درک دقیق‌تر کارکردهای دیپلماسی شهری در برنامه‌ریزی و حکمرانی شهری کمک کند.

منابع

داداش پور، هاشم، پناهی، محمد مهدی، وحید بافنده، مانا و داداش پور، پور. (۱۴۰۵). از نمادگرایی تا شبکه‌گرایی در دیپلماسی شهری: بازشناسی دگرگونی دانشی و ساختارهای یادگیری در روابط خواهرخواندگی. جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای، ۱۶(۵۸)، ۱۳۹-۱۷۰.
داداش پور، هاشم، وحید بافنده، مانا، پناهی، محمد مهدی و داداش پور، پور. (۱۴۰۵). شهرها به مثابه بازیگران دیپلماتیک: مرور نظام‌مند سازوکار خواهرخواندگی شهری. فصلنامه مطالعات شهری، (۱)، - . Doi: 10.22034/urbs.2026.145423.5254

- Acuto, M. (2013). City leadership in global governance. *Global Governance*, 19(3), 481–498.
- Acuto, M. (2013). *Global cities, governance and diplomacy: The urban link*. Routledge.
- Acuto, M., & Leffel, B. (2021). Understanding the global ecosystem of city networks. *Urban Studies*, 58(9), 1758–1774.
- Acuto, M., & Rayner, S. (2016). City networks: Breaking gridlocks or forging (new) lock-ins? *Global Policy*, 7(1), 26–34.
- Amiri, S., & Sevin, E. (2020). City diplomacy: Current trends and future prospects. *Place Branding and Public Diplomacy*, 16(3), 209–221.
- Bache, I., & Flinders, M. (2004). *Multi-level governance*. Oxford University Press.
- Barber, B. R. (2013). *If mayors ruled the world: Dysfunctional nations, rising cities*. Yale University Press.
- Börzel, T. A. (1998). Organizing Babylon: On the different conceptions of policy networks. *Public Administration*, 76(2), 253–273.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Caprotti, F., & Gong, Z. (2017). Global urban governance and the politics of eco-city development. *Urban Studies*, 54(7), 1580–1597.

-
- ۲۳ • Clarke, N. (2011). Globalising care? Town twinning in Britain since 1945. *Geoforum*, 42(1), 115–125.
- Cremer, R., De Bruin, A., & Dupuis, A. (2001). International sister-cities: Bridging the global-local divide. *Journal of Urban Affairs*, 23(2), 215–229.
 - Curtis, S. (2016). Cities and global governance: State failure or a new global order? *Millennium: Journal of International Studies*, 44(3), 455–477.
 - Dąbrowski, M., Stead, D., & Mashhoodi, B. (2019). EU city networks and the gathering of urban knowledge. *Cities*, 89, 56–63.
 - Dadashpour, H., & Mohammadi, Z. M. (2026). The role of local development plans in addressing climate change: A case study of Isfahan metropolitan city, Iran. *Progress in Disaster Science*. <https://doi.org/10.1016/j.pdisas.2026.100598>
 - Dadashpour, H., Vahidbafandeh, M., Panahi, M. M. and Dadashpour, M. (2026). Cities as Diplomatic Actors: A Systematic Review of Urban Sister City Mechanisms. *Motaleate Shahri*, doi: 10.22034/urbs.2026.145423.5254 (*InPersian*)
 - Dadashpour, H., Panahi, M. M., Vahid Bafandeh, M. and Dadashpour, M. (2027). From Symbolism to Networkism in Urban Diplomacy: Reimagining Knowledge Transformation and Learning Structures in Sister City Relations. *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 16(58), 139-170. doi: 10.22111/gaij.2025.53820.3312 (*InPersian*)
 - Harkness, J. (2018). The limits of twinned diplomacy: Sister Cities and the quest for authentic engagement. *Urban Studies*, 55(10), 2190–2205.
 - Healey, P. (2012). The universal and the contingent: Some reflections on the transnational flow of planning ideas and practices. *Planning Theory*, 11(2), 188–207.
 - Hooghe, L., & Marks, G. (2003). Unraveling the central state, but how? Types of multi-level governance. *American Political Science Review*, 97(2), 233–243.
 - Hooghe, L., & Marks, G. (2004). Multi-level governance and European integration. Rowman & Littlefield.
 - Jayne, M., Hubbard, P., & Bell, D. (2011). Twin cities: Territorial and relational geographies of “worldly” urbanism. *Urban Studies*, 48(12), 2631–2648.
 - Kern, K., & Bulkeley, H. (2009). Cities, Europeanization and multi-level governance: Governing climate change through transnational municipal networks. *Journal of Common Market Studies*, 47(2), 309–332.
 - Klijn, E. H. (1996). Analyzing and managing policy processes in complex networks. *Administration & Society*, 28(1), 90–119.
 - Kuznetsov, A. S. (2015). Theory and practice of paradiplomacy: Subnational governments in international affairs. Routledge.
 - Lee, T., & van de Meene, S. (2012). Who teaches and who learns? Policy learning through the C40 cities climate network. *Policy Sciences*, 45(3), 199–220.
 - Marsh, D., & Rhodes, R. A. W. (Eds.). (1992). *Policy networks in British government*. Oxford University Press.
 - McCann, E., & Ward, K. (2011). *Mobile urbanism: Cities and policymaking in the global age*. University of Minnesota Press.
 - Nijman, J. (2016). Renaissance of the city as global actor: The role of foreign policy and international law practices in the construction of cities as global actors. In *The transformation of foreign policy*.
 - Pierre, J. (2011). *The politics of urban governance*. Palgrave Macmillan.
 - Piattoni, S. (2010). *The theory of multi-level governance: Conceptual, empirical, and normative challenges*. Oxford University Press.
 - Rhodes, R. A. W. (2007). Understanding governance: Ten years on. *Organization Studies*, 28(8), 1243–1264.

-
- ۲۴ • Sassen, S. (2001). *The global city: New York, London, Tokyo* (2nd ed.). Princeton University Press.
- Van der Pluijm, R., & Melissen, J. (2007). *City diplomacy: The expanding role of cities in international politics*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
 - Zelinsky, W. (1991). The twinning of the world: Sister cities in geographic and historical perspective. *Annals of the Association of American Geographers*, 81(1), 1–31.

مقاله
پاییزه
پژوهش
مقدمه